

70 vuotta täyttäneiden kotona asuvien henkilöiden palvelujen saanti ja palvelutarpeet

Eduskunnan oikeusasiamies
Ihmisoikeuskeskus

Kyselytutkimus 70 vuotta täyttäneiden henkilöiden palvelutarpeesta ja palvelujen käytöstä

- Tilaaja: Eduskunnan oikeusasiamies ja Ihmisoikeuskeskus.
- Tutkimus on jatkoa vuonna 2017 tehdylle tutkimukselle.
- Tutkimus koostuu kahdesta osasta:
 - 1) Ikääntyneille henkilöille (70 vuotta täyttäneet) kohdistetusta puhelinhaastattelusta (**ikäntyneiden kysely**), jossa kartoitetaan heidän palvelutarpeitaan ja palvelujen käyttöä.
 - 2) Omaisille kohdistetusta internetpaneelikyselystä (**omaisten kysely**), jossa kartoitetaan omaisten arviota vanhempiansa (70 vuotta täyttäneet) palvelutarpeesta ja palvelujen käytöstä.

70 vuotta täyttäneille kohdistettujen kyselytutkimusten tulosten yleistettävyys

- Tilastokeskuksen (31.12.2020) mukaan 70-vuotiaita ja sitä vanhempia henkilöitä on Suomessa 901 963.
- THL:n tilastojen mukaan 70-vuotiaiden ja sitä vanhempien kotihoidon säännöllisten asiakkaiden osuus vastaavasta ikäluokasta on noin 11,5 prosenttia. 70-vuotta täyttäneistä henkilöistä säännöllisiä kotihoidon asiakkaita on noin 105 000.
- Yli 84-vuotiaita henkilöitä on Suomessa noin 155 000. Heistä kotihoidon säännöllisiä asiakkaita on noin 50 800, eli 33 prosenttia.
- Taloustutkimuksen 70-vuotiaille ja sitä vanhemmille kohdistettu kysely on edustava iän, sukupuolen ja alueluokituksen suhteen.
- Taloustutkimuksen 70-vuotiaille ja sitä vanhemmille kohdistettu puhelinhaastattelukysely (**ikäntyneiden kysely**) on kunnallisten kotihoidon palvelujen piiriin kuuluvuuden suhteen aliedustava. Toisaalta 70 vuotta täyttäneiden henkilöiden omaisille kohdistettu **omaisten kysely** on kotihoidon käytön yleisyyden suhteen yliedustava. Omaiskyselyn yliedustavuus selittyy sillä, että niillä henkilöillä, joiden vanhemmat ovat ikääntyneitä ja palvelujen tarpeessa, on erityisen suuri motivaatio vastata tällaiseen kyselyyn.
 - Kaikkiaan kotihoidon asiakkaita on ikääntyneiden kyselyssä 7 prosenttia ja omaiskyselyssä 22 prosenttia
 - Yli 84-vuotiaista kotihoidon asiakkaita on ikääntyneiden kyselyssä 21 prosenttia ja omaiskyselyssä 36 prosenttia.

Yhteenveto ikääntyneiden henkilöiden kotihoidosta (1/2)

- Kotihoidon asiakkaiden oma arvio kotihoidosta on positiivisempi kuin kotihoidon asiakkaiden omaisten.
- 70 vuotta täyttäneistä kotihoidon asiakkaista 84 prosenttia arvioi, että kotihoidon palvelut ovat riittäviä. 11 prosentin näkemyksen mukaan kotihoidon palvelut eivät olleet riittäviä. (ikäntyneiden kysely)
- Yli 60 prosenttia omaisista arvioi, että heidän vanhempansa saamat kotihoidon palvelut olivat riittäviä. Noin 30 prosenttia arvioi, etteivät kotihoidon palvelut olleet riittäviä.
- Omaisten arviot kotihoidon palveluiden laadusta eivät ole juurikaan muuttuneet vuodesta 2017. Seuraavat erot kuitenkin näkyivät vastauksissa:
 - Käsitys kotihoidon työntekijöiden ammattitaidosta oli kohentunut.
 - Yhteyden saaminen kotihoidon työntekijöihin oli hieman vaikeutunut.
- Omaisten arvio palvelusuunnitelmien tekemisen yleisyydestä on sama kuin neljä vuotta sitten. Omaisten arvion mukaan 60 prosentille kotihoidon asiakkaista oli tehty palvelusuunnitelma. Omaisten arvion mukaan 12 prosentille ei ollut tehty palvelusuunnitelmaa.

Yhteenveto ikääntyneiden henkilöiden kotihoidosta (2/2)

- Omaisten arvion mukaan kotihoidon palvelusuunnitelmaa oli tarkastettu kyselyn ajankohtana huomattavasti yleisemmin kuin neljä vuotta aiemmin.
 - Vuonna 2021 n. 60 prosenttia omaisista raportoi palvelusuunnitelman tarkastamisesta viimeisen 12 kuukauden aikana; vuonna 2017 vain n. 30 prosenttia.
 - Pääkaupunkiseudulla on kotihoidon palvelusuunnitelmia on tarkastettu muuta maata harvemmin.
- Osa ikääntyneistä henkilöistä itsestään sekä omaisista arvioi, että kotihoidon käyntejä on ollut koronapandemian aikana enemmän kuin ennen koronapandemiaa. Käyntien kestot ovat kuitenkin osin lyhentyneet.
- Kaikkien kotihoidon palvelujen käyttö lisääntyi koronapandemian aikana.
- 70 vuotta täyttäneiden henkilöiden kiireettömän terveydenhoidon käyttö vähentyi selvästi koronapandemian aikana. Ennen koronapandemiaa 70 vuotta täyttäneistä käytti terveyskeskuksen lääkäripalveluita 72 prosenttia, koronapandemian aikana 50 prosenttia.

Yhteenveto ikääntyneiden henkilöiden palvelutarpeesta

- Ikääntyneistä vastaajista 11 prosenttia (ikäntyneiden kysely) hankkii itse hoiva- tai kodinhoitopalveluita. Vastaavasti ikääntyneistä vastaajista 89 prosenttia ei osta palveluja itse.
 - Yli 84-vuotiaista hoiva- ja kodinhoitopalveluita ostaa itse 21 prosenttia.
- Omaisista 22 prosenttia arvioi, että he ostavat vanhemmilleen tai heidän vanhempansa ostavat itse hoiva- ja kodinhoitopalveluita. Omaisista 75 prosenttia arvioi, etteivät heidän vanhempansa osta palveluita ilman kunnan tukea.
 - Yli 84-vuotiaista hoiva- ja kodinhoitopalveluita ostaa itse 33 prosenttia.
- Omaisten arvion mukaan yleisimpiä heidän vanhempiensa saamia kunnallisia sosiaali- ja terveyspalveluita olivat lääkäripalvelut terveysasemilla, apuvälinepalvelut ja suun terveydenhuollon palvelut.
- Omaisten mukaan 6 – 8 prosenttia heidän vanhemmistaan tarvitsisi lääkäripalveluita terveysasemilla, apuvälinepalveluja ja suun terveydenhuoltopalveluja, mutta eivät niitä saa.
- Omaisten arvion mukaan suurin epäsuhta palvelujen tarpeen ja saannin välillä on tuessa mielen hyvinvointiin, fysio- ja toimintaterapeutin kotipalveluissa, päivä- ja palvelukeskustoiminnassa sekä jalkahoidossa.

Liite 1: Ikääntyneiden kysely

Kyselytutkimus 70 vuotta täyttäneiden henkilöiden palvelutarpeesta ja palvelujen käytöstä

- Tilaaaja: Eduskunnan oikeusasiamies ja Ihmisoikeuskeskus.
- Tutkimus on jatkoa vuonna 2017 tehdylle tutkimukselle.
- Tutkimus koostuu kahdesta osasta:
 - Ikääntyneille henkilöille (70 vuotta täyttäneet) kohdistetusta puhelinhaastattelusta (ikäntyneiden kysely), jossa kartoitetaan heidän palvelutarpeitaan ja palvelujen käyttöä.
 - Omaisille kohdistetusta internetpaneelikyselystä (omaisten kysely), jossa kartoitetaan omaisten arviota vanhempiansa (70 vuotta täyttäneet) palvelutarpeesta ja palvelujen käytöstä.
- Tutkimuksen liitteessä 1 raportoidaan ikääntyneiden henkilöiden vastaukset yksityiskohtaisemmin.
 - Taloustutkimuksen puhelinhaastattelut
 - Haastattelujen määrä 1 504
 - Haastattelut helmikuussa 2021

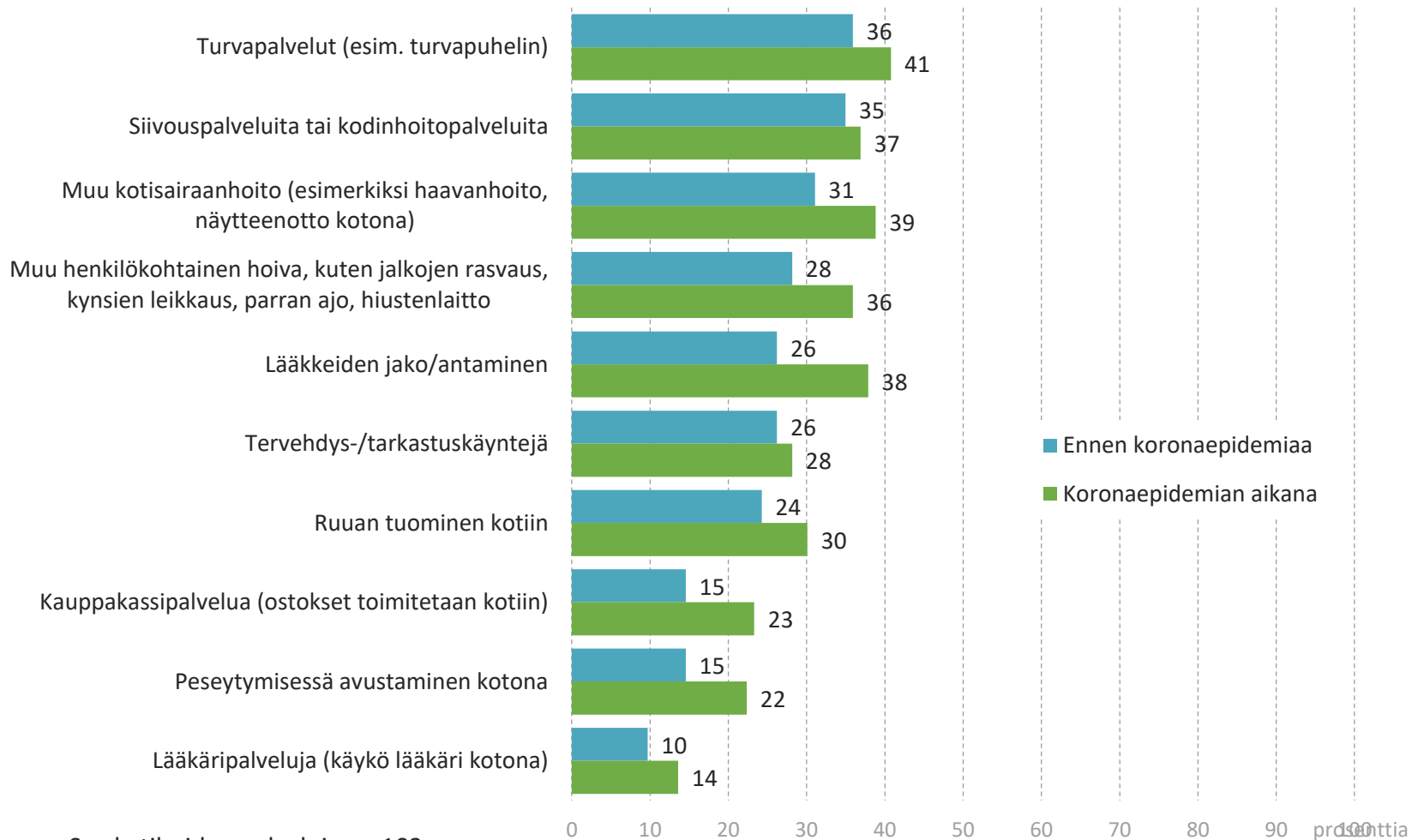
Kunnan järjestämän kotihoidon palvelujen saaminen

n=kaikki vastaajat
 Kysymys; Saatteko/saako
 asuinkumppaninne tällä hetkellä kunnan
 järjestämiä kotihoidon palveluja?

- Vastaajista seitsemän (7) prosenttia ilmoitti saavansa kunnan järjestämiä kotihoidon palveluita.
- Myönnettyjen kotihoidon palvelujen määräys ei ole juurikaan muuttunut vuodesta 2017.
- 75-79 –vuotiaista kotihoidon palveluita saa neljä (4) prosenttia, kun niitä sai vuonna 2017 viisi (5) prosenttia
- 80-84 –vuotiaista kotihoidon palveluita saa seitsemän (7) prosenttia, kun niitä sai vuonna 2017 kahdeksan (8) prosenttia
- Yli 84 –vuotiaista kotihoidon palveluita saa 21 prosenttia, eli saman verran kuin vuonna 2017

Kotihoidon palvelujen käyttö ennen koronapandemiaa ja koronapandemian aikana 1(2)

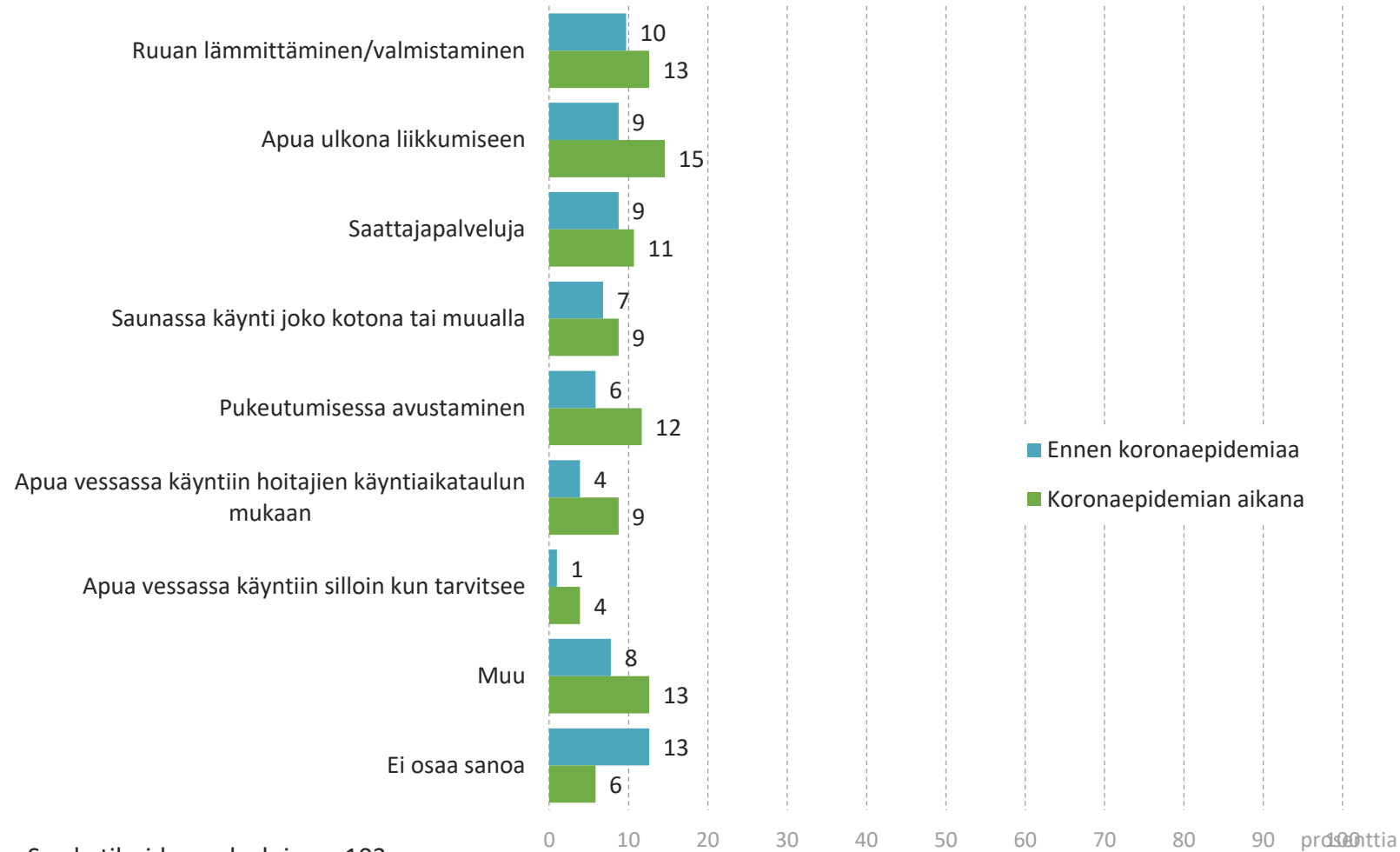

- Vastaajat ovat saaneet kaikkia kotihoidon palveluja enemmän koronapandemian aikana kuin sitä ennen.
- Ainakin kolmannes kotihoidon asiakkaista on saanut koronapandemian aikana turvapalveluita, kodinhoitopalveluita, muuta kotisairaanhoitoa, henkilökohtaista hoivaa ja lääkehuoltoa.

Saa kotihoidon palveluja, n=103

Mitä seuraavista palveluista olette/asuinkumppaninne on saanut ennen koronapandemiaa (maaliskuu 2020) ja mitä koronapandemian aikana?

Kotihoidon palvelujen käyttö ennen koronapandemiaa ja koronapandemian aikana 2(2)

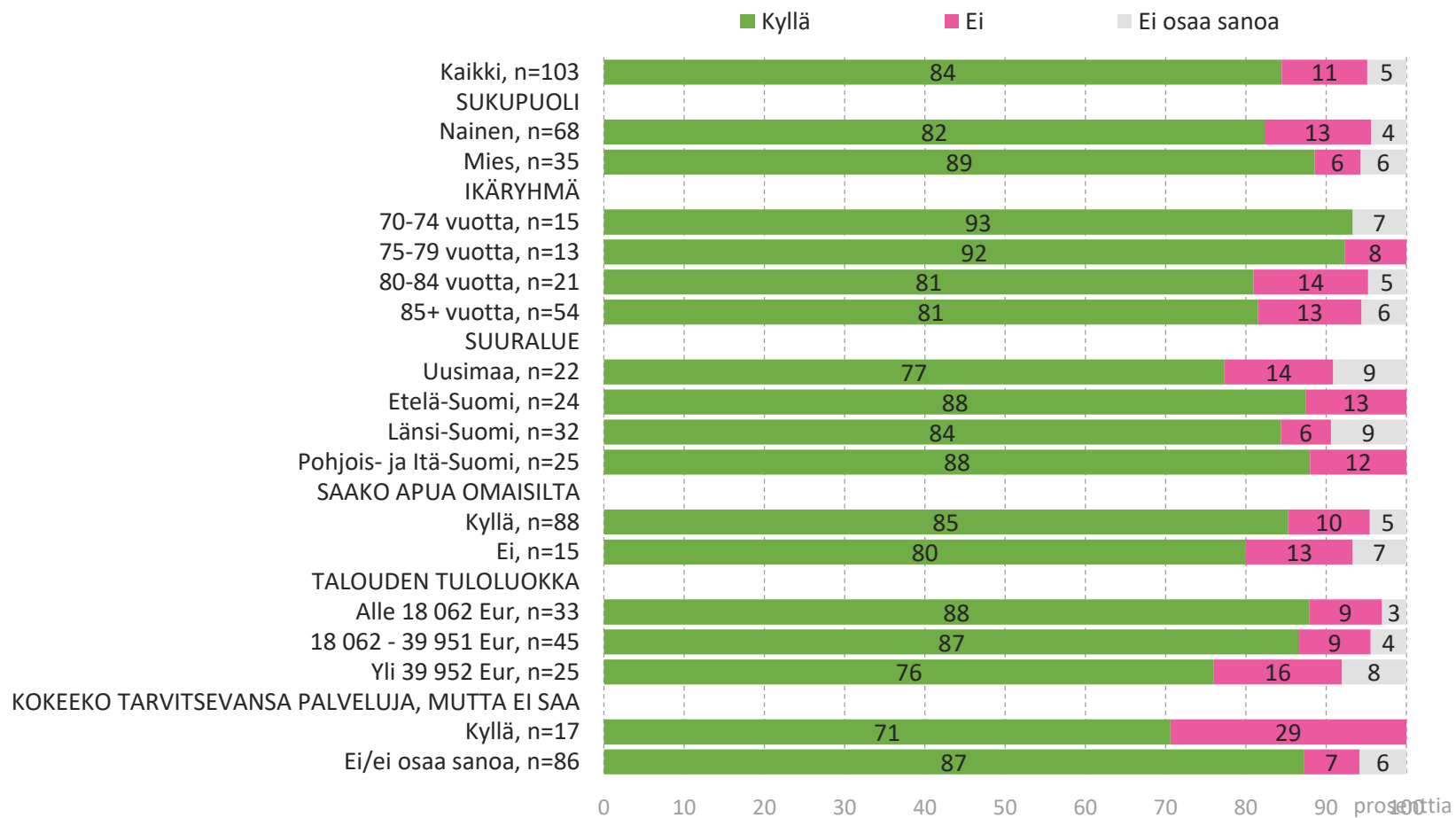

Saa kotihoidon palveluja, n=103

Mitä seuraavista palveluista olette/asuinkumppaninne on saanut ennen koronapandemiaa (maaliskuu 2020) ja mitä koronapandemian aikana?

13.12.2021 Eduskunnan oikeusasiamies ja Ihmisoikeuskeskus 2021

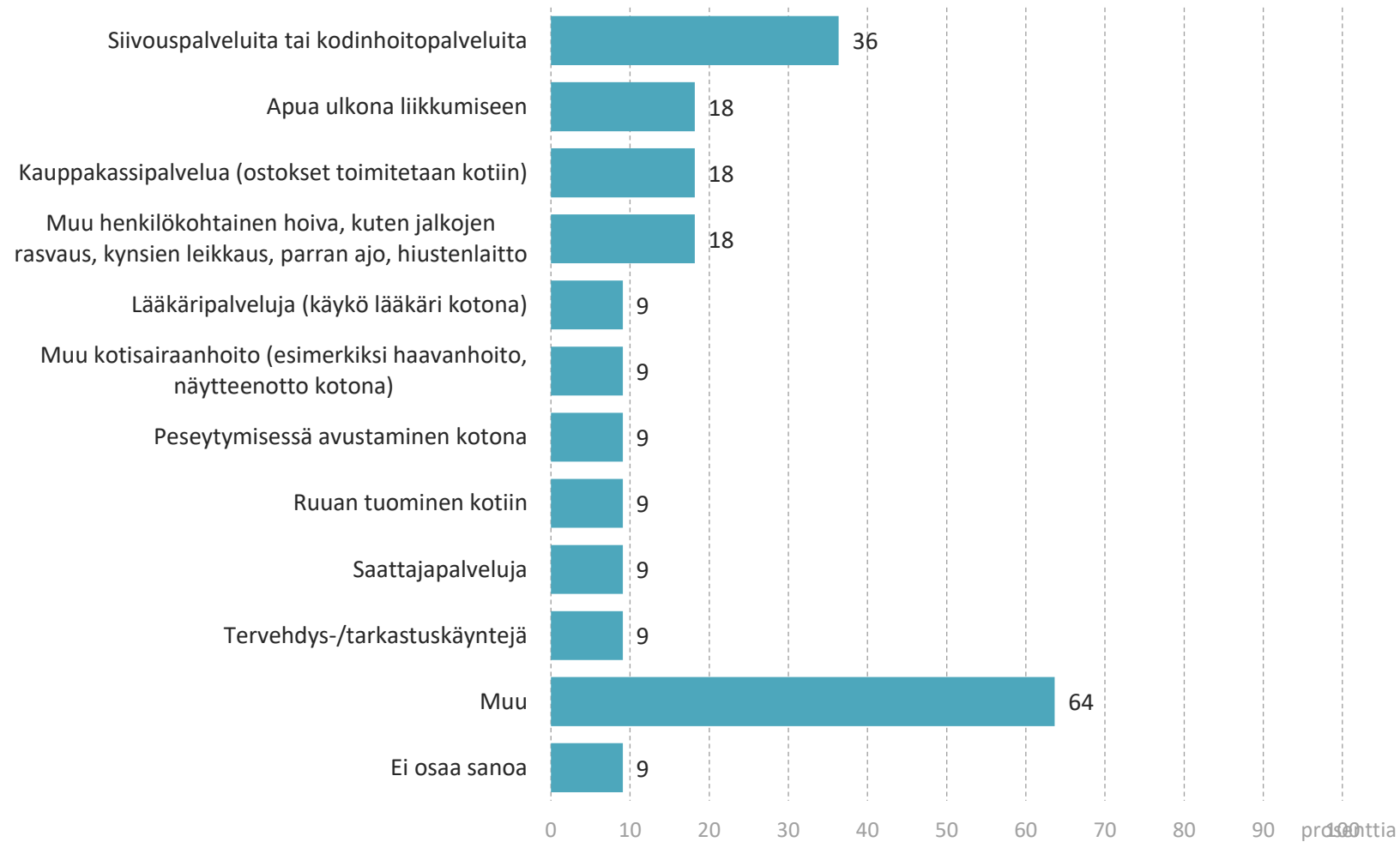
Kotihoidon palvelujen koettu riittävyys.

- Kotihoidon palvelut ovat riittäviä 84 prosentin mielestä.
- Kotihoidon palvelut eivät ole riittäviä 11 prosentin mielestä.
- Yli 80-vuotiaista noin 13 prosenttia tarvitsisi oman arvionsa mukaan lisää kotihoidon palveluja.
- Vaikka otoskoot ovat aika pieniä, kun tarkastellaan tuloksia taustamuuttujien suhteen, suuntaa-antavasti näyttäisi siltä, että 1) suhteellisen hyvätuloiset, 2) helsinkiläiset ja 3) henkilöt, jotka eivät saa apua omaisiltaan tarvitsisivat nykyistä useammin kotihoidon palveluita.

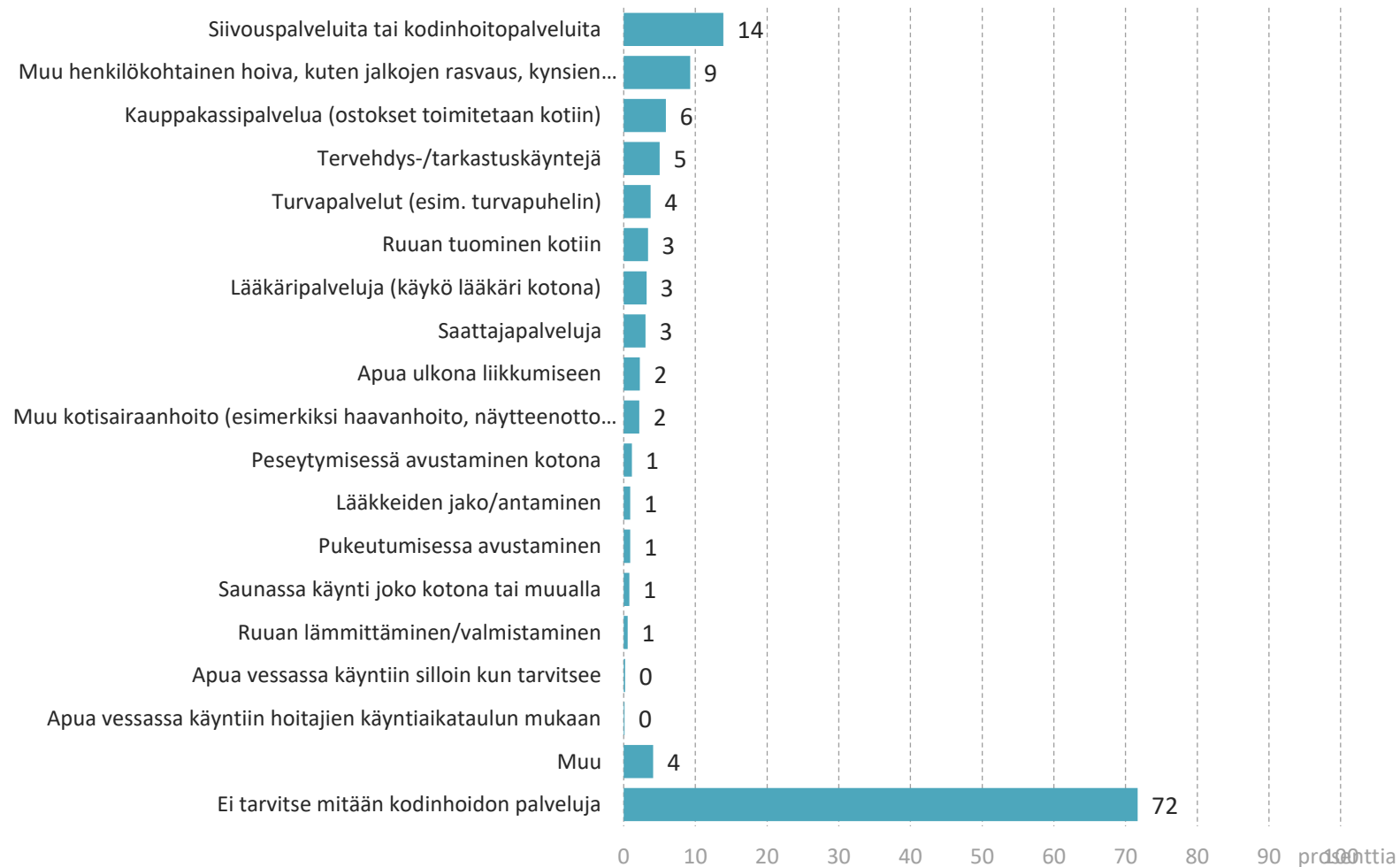
n=saa kotihoidon palveluja
 Riittävätkö mielestänne saamanne/asuinkumppaninne saamat kotihoidon palvelut?

Kotihoidon asiakkaiden koettu kotihoidon palvelujen lisätarve

Saa kotihoidon palveluja ja palvelut eivät ole riittävät, n=11
Mitä palveluja tarvitsisitte uutena tai lisää?

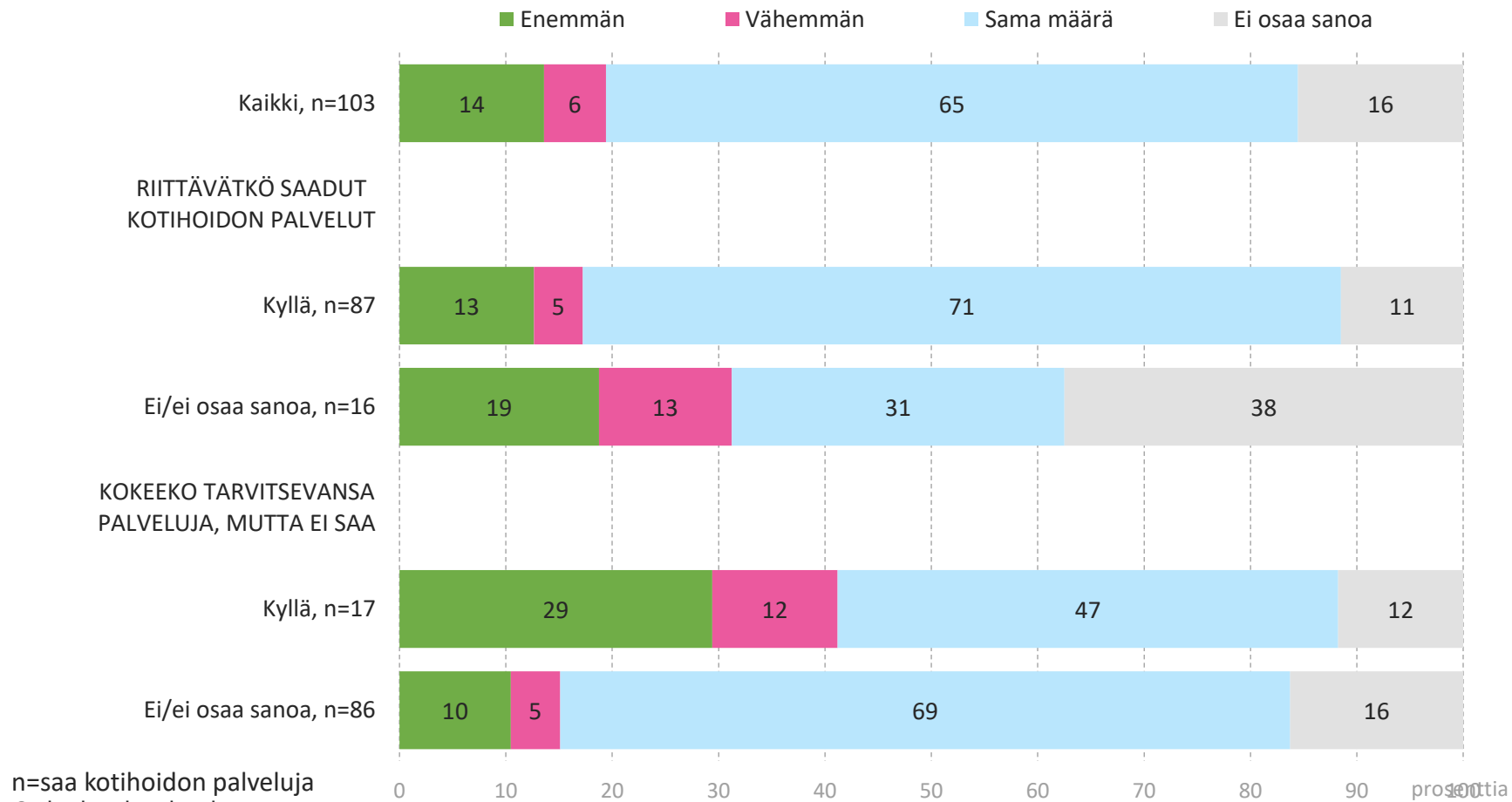
Palvelut, joita vastaajat eivät saa lainkaan tai riittävästi.

- Lähes kolme neljästä yli 69-vuotiaasta ei tarvitse kodinhoitopalveluita tai ovat tyytyväisiä nykyisiin kotihoidon palveluihin
- Siivous- ja kodinhoitopalveluiden tarvetta on 14 prosentilla yli 69-vuotiaista, eli 125 000 seniorilla.
- Muun henkilökohtaisen hoivan palvelutarvetta on yhdeksällä (9) prosentilla yli 69-vuotiaista, eli 80 000 seniorilla.
- Lääkäripalveluiden tarvetta on kolmella (3) prosentilla yli 69-vuotiaista, eli 27 000 seniorilla.

Ei saa kotihoidon palveluja tai ne eivät riitä tai eivät ole oikeanlaisia. n=1412

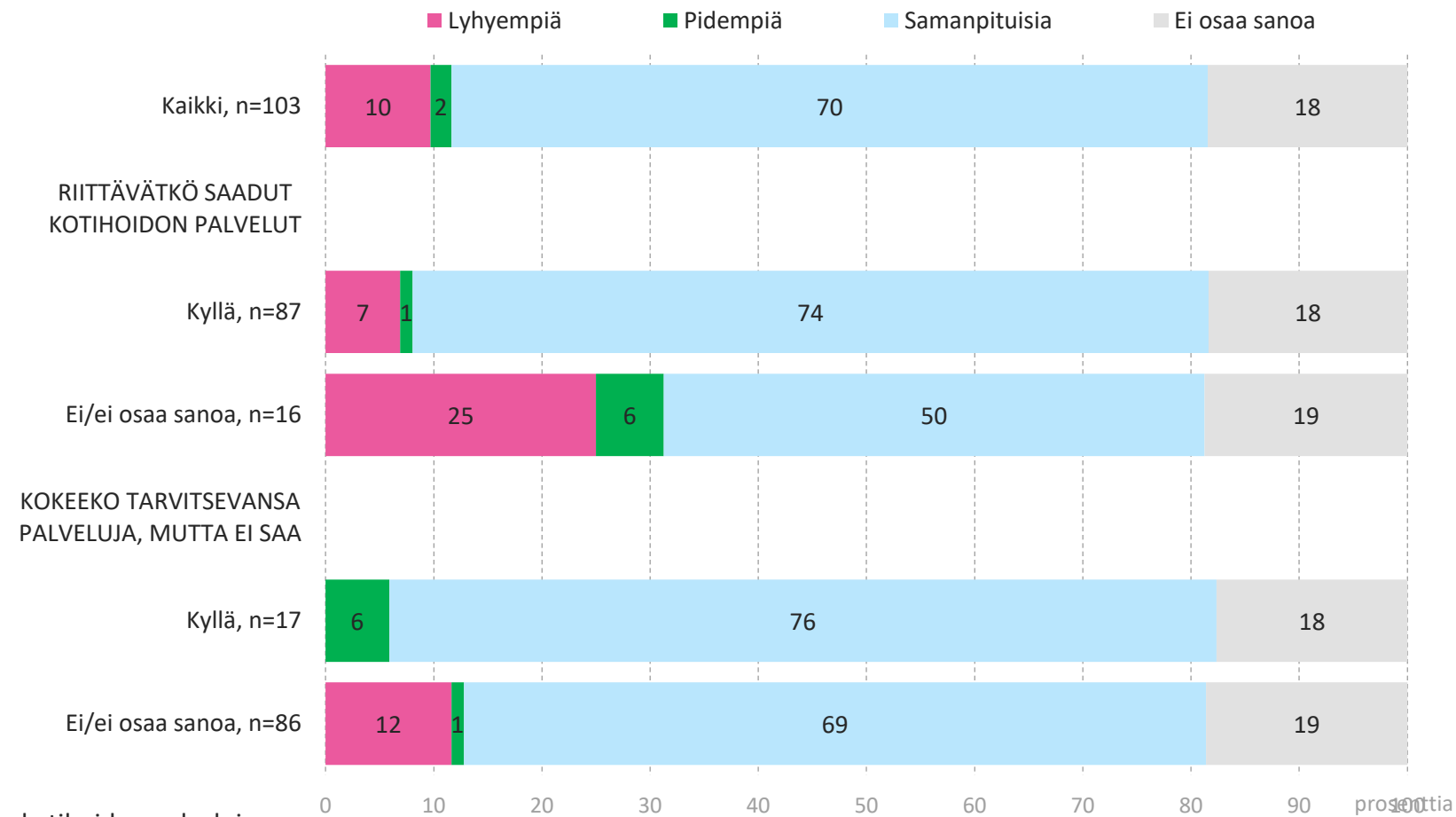
Kotihoidon käyntien määrä ennen koronapandemiaa ja sen aikana

n=saa kotihoidon palveluja
Onko kotihoidon käyntejä enemmän,
vähemmän vai
sama määrä kuin ennen koronapandemiaa?

- Heillä, jotka arvioivat palvelujensa olevan riittämättömiä, oli kotihoidon muutoksia kotihoidon käyntimäärissä. Osalla käyntien määrä kasvoi ja osalla väheni.
- Suurimmalla osalla kotihoidon asiakkaista käyntimäärät pysyivät samoina. Erityisesti näin oli heillä, jotka kokivat palvelujensa olevan riittäviä.
- Helsinkiläisten kotihoidon asiakkaiden mielestä käynnit eivät ainakaan ole lisääntyneet (pieni havaintomäärä).

Kotihoidon käyntien kesto ennen koronapandemiaa ja sen aikana

n=saa kotihoidon palveluja

Ovatko kotihoidon käynnit kestoltaan lyhyempiä, pidempiä vai samanpituisia kuin ennen koronapandemiaa?

- Suurimmalla osalla kyselyyn vastanneista kotihoidon asiakkaista arvioi käyntien pysyneen samanmittaisina kuin ennen koronapandemiaa.
- 10 prosenttia vastanneista kotihoidon asiakkaista arvioi käyntien keston lyhentyneen koronapandemian aikana.
- 25 prosenttia niistä vastaajista, jotka kokivat, että heidän saamansa kotihoidon palvelut eivät olleet riittäviä, arvioi, että käynnit olivat lyhentyneet koronapandemian aikana.
- Lähes puolet helsinkiläisistä kotihoidon asiakkaista arvelee kotihoidon käynnin kestojen lyhentyneen.

Yhteyden saaminen kuntaan

- 60 prosenttia vastanneista yli 69-vuotiaista tietää, mihin voi olla yhteydessä, mikäli tarvitsee apua tai tukea kunnalta.
- Kotihoidon asiakkaista lähes 80 prosenttia tietää, miten kuntaan saa yhteyden.

Palvelut korona-aikana

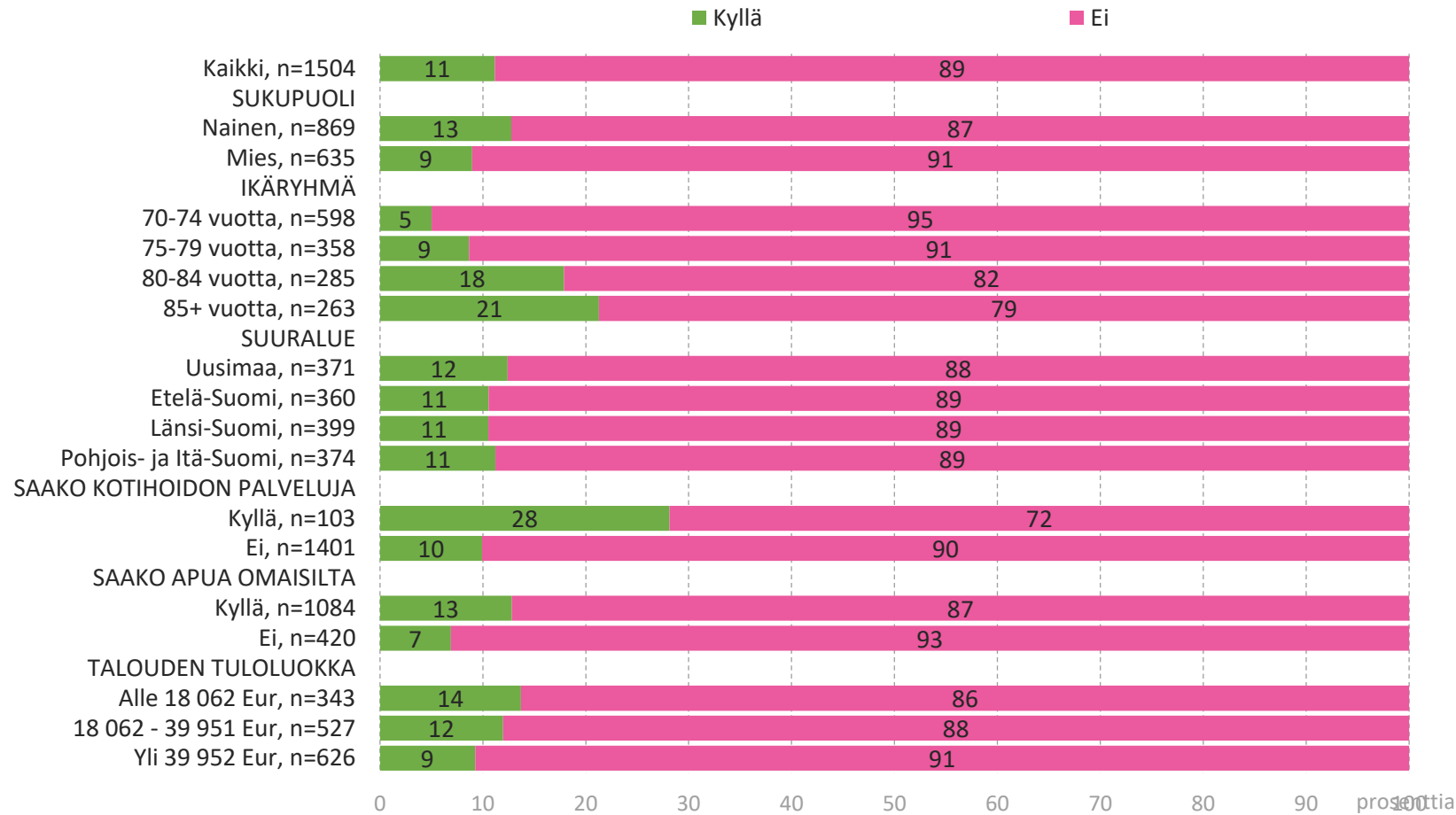
- Kunnat ovat tarjonneet 18 prosentille yli 69-vuotiaista apua koronapandemian aikana. Yleisimmin apua on tarjottu kaupassa ja apteekissa asiointiin.
- Kotihoidon asiakkaista 10 prosenttia on saanut kotihoidon palveluita etäyhteyksillä (video ja puhelin).
- Kotihoidon asiakkaista 9 prosenttia kertoo, ettei kotihoitaja ole käyttänyt kasvomaskia käynnin aikana.

Itse hankitut palvelut

- Kaikista yli 69 –vuotiaista 11 prosenttia hankkii itse omilla rahoillaan tai omaisten taloudellisella tuella hoiva- ja kotihoidon palveluja.
- Kotihoidon asiakkaista 28 prosenttia käyttää kunnallisten palvelujen lisäksi itse maksettuja palveluja.

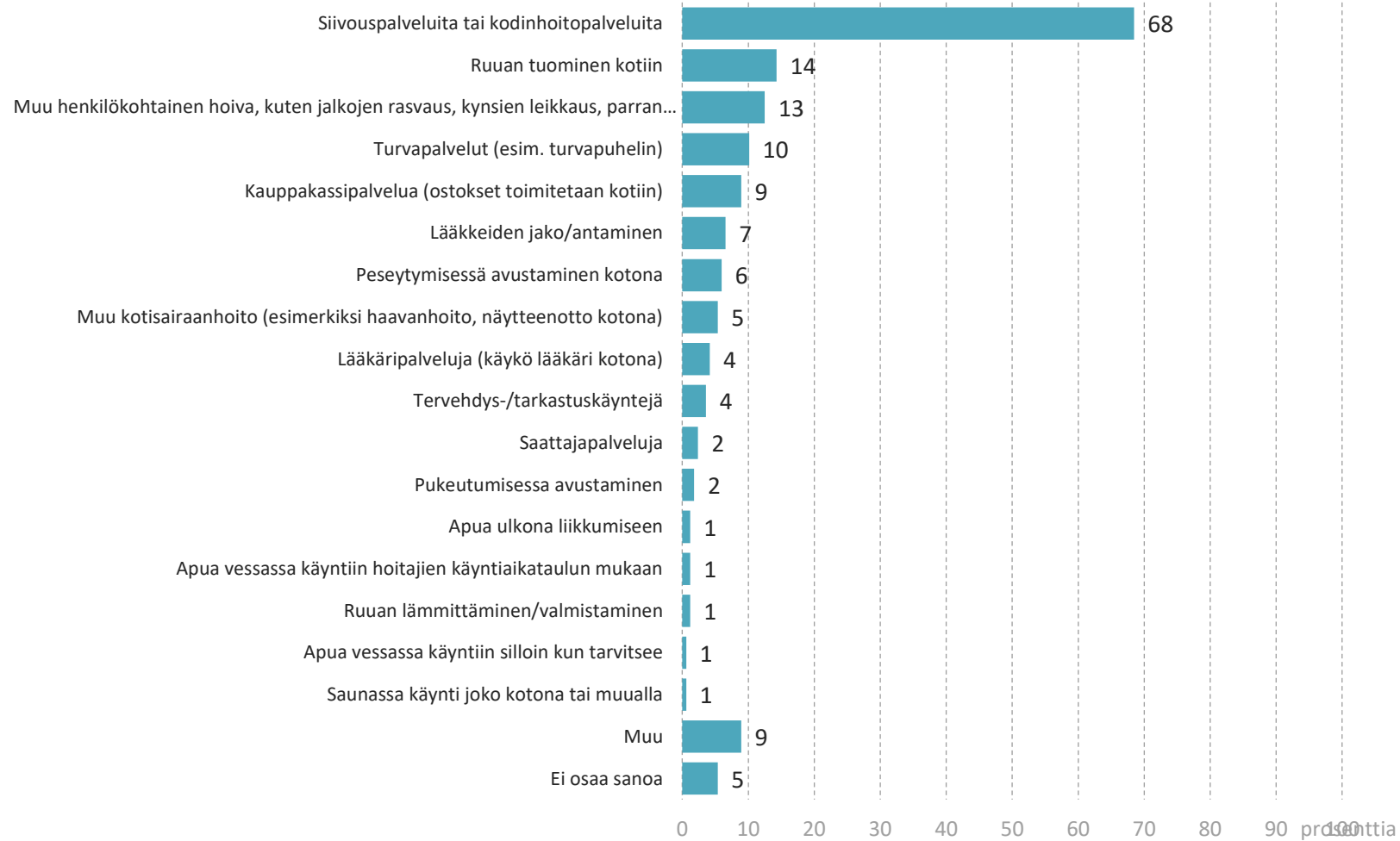
Yksityisten palvelujen ostaminen omalla kustannuksella

n=kaikki vastaajat

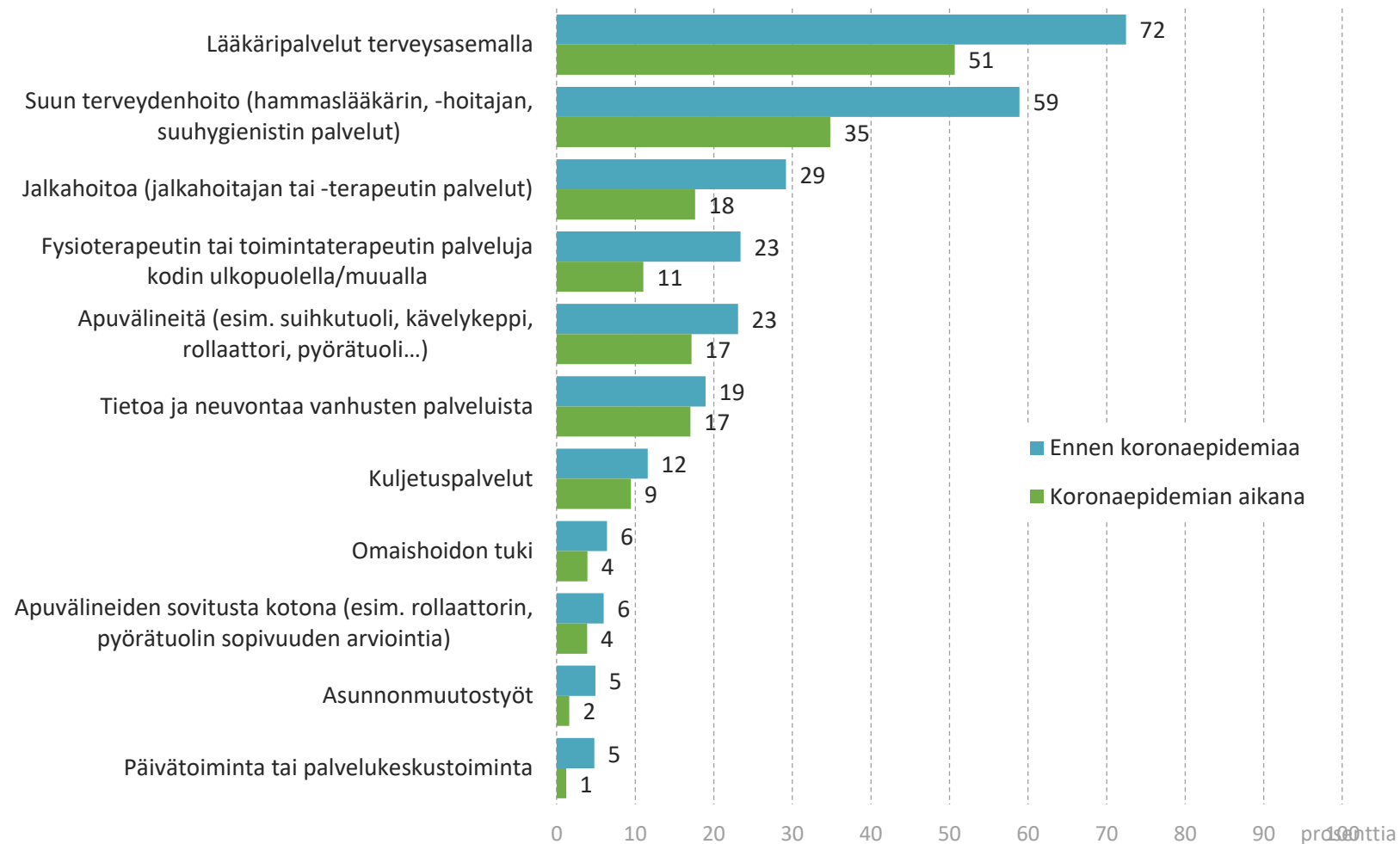
Ostatteko itse tai ostavatko omaisenne teille/ostaako asuinkumppaninne itselleen yksityisiä palveluja itse? Ostavatko hänen omaisensa hänelle yksityisiä palveluja?

Mitä palveluja ostetaan omalla kustannuksella?

Ostetaan palveluja ilman kunnan tukea, n=168

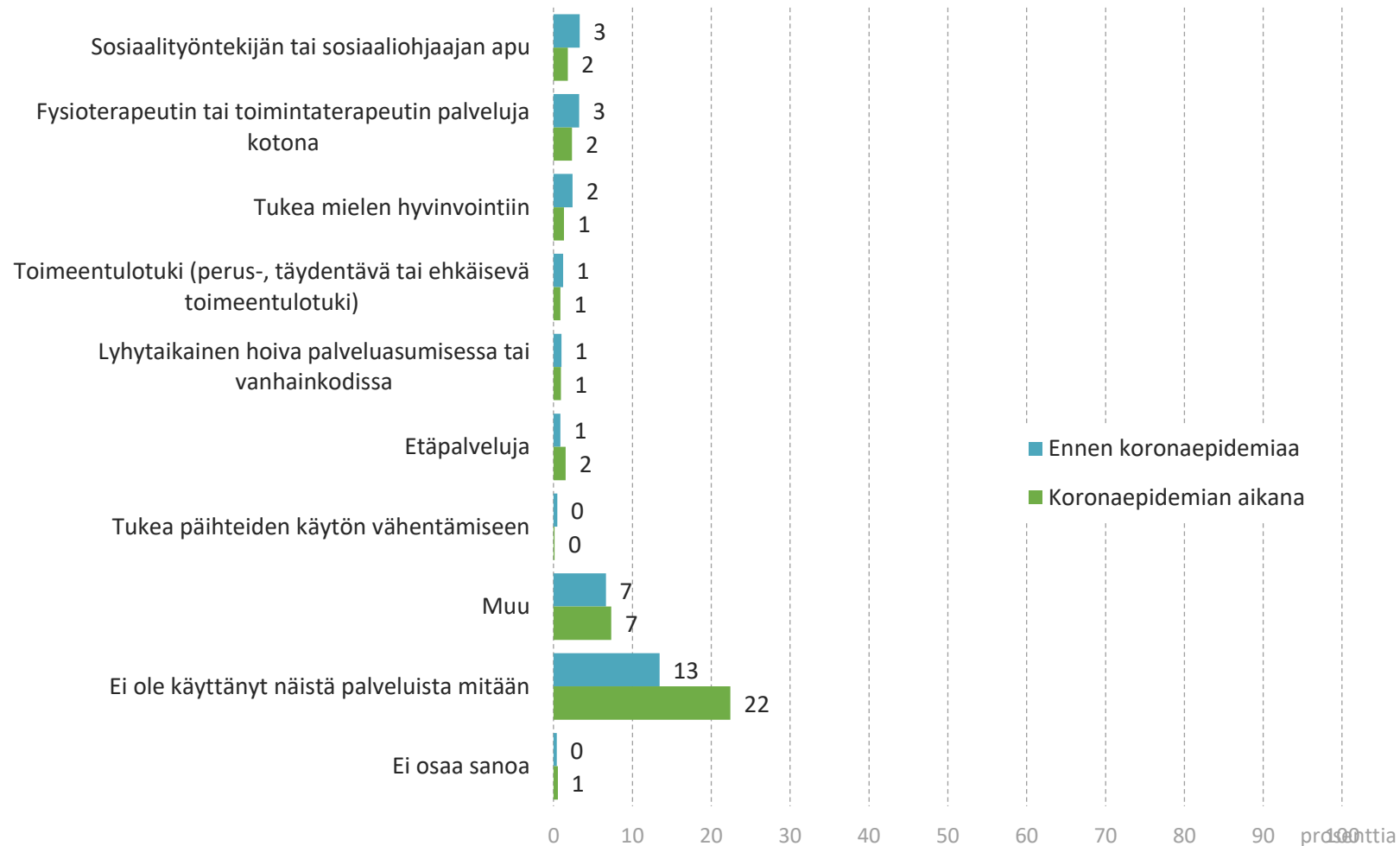
Muiden kunnallisten sosiaali- ja terveyspalvelujen kuin kotihoidon käyttö ennen koronapandemiaa ja sen aikana 1/2

- Kiireettömän terveydenhoidon käynnit vähenivät selvästi koronapandemian aikana.
- Yli 69-vuotiaista 72 prosenttia käytti terveyskeskusten lääkäripalveluita ennen koronapandemiaa.
- Koronapandemian aikana terveyskeskusten lääkäripalveluita on käyttänyt 50 prosenttia yli 69-vuotiaista.
- Suun terveydenhuolto- palvelujen käyttäjien osuus on vähentynyt myös yli 20 prosenttiyksikköä koronapandemian aikana; 59 prosentista 35 prosenttiin.

Kaikki vastaajat, n=1504

Muiden kunnallisten sosiaali- ja terveystalvelujen kuin kotihoidon käyttö ennen koronapandemiaa ja sen aikana 2/2

Kaikki vastaajat, n=1504

Muiden kunnallisten palveluiden kuin kotipalvelun täyttämätön tarve

- Yli 69-vuotiaista 12 prosenttia ilmoitti, että tarvitsisi jotakin sosiaali- ja terveystalvelua, jota ei kuitenkaan saa.
- Kotihoidon asiakkaista 17 prosenttia ei saa tarvitsemaansa palveluita.

n=kaikki vastaajat
 Oliko terveys- ja sosiaalipalveluissa sellaisia, joita koette tarvitsevanne/ asuinkumppaninne koee tarvitsevansa, mutta ette tällä hetkellä saa?
 Eduskunnan oikeusasiamies ja Ihmisoikeuskeskus 2021

Palvelut, joita vastaajat arvioivat tarvitsevansa, mutta eivät saa

- Muina tarpeina nousivat avoimissa kysymyksissä esille mm. tietotekniikka-apu, liikuntapalvelut sekä seura.

Kokee tarvitsevansa ko. palveluja, n=18

Mitkä näistä palveluista ovat sellaisia, joita koette tarvitsevanne/ asuinkumppaninne kokee tarvitsevansa, mutta ette tällä hetkellä saa?4

Omaisten rooli ikääntyneiden apuna

- Haastatteluun vastanneista omaisista 30 prosenttia on yhteydessä vanhempiinsa päivittäin ja 57 prosenttia viikoittain.
- Lähes 75 prosenttia yli 69-vuotiaista vastanneista arvioi saavansa apua ja tukea omaisiltaan: naisista 79 prosenttia ja miehistä 63 prosenttia.
- Omaisista 25 prosenttia kertoo hoitavansa *säännöllisesti* vanhempiensa asioita.
- Omaisten rooli korostuu silloin, kun:
 - vanhempien ikä karttuu
 - vanhemmat ovat kotihoidon asiakkaita
 - vanhemmat tarvitsisivat kunnan palveluja, mutta eivät niitä saa.

Kodin ulkopuolella liikkuminen

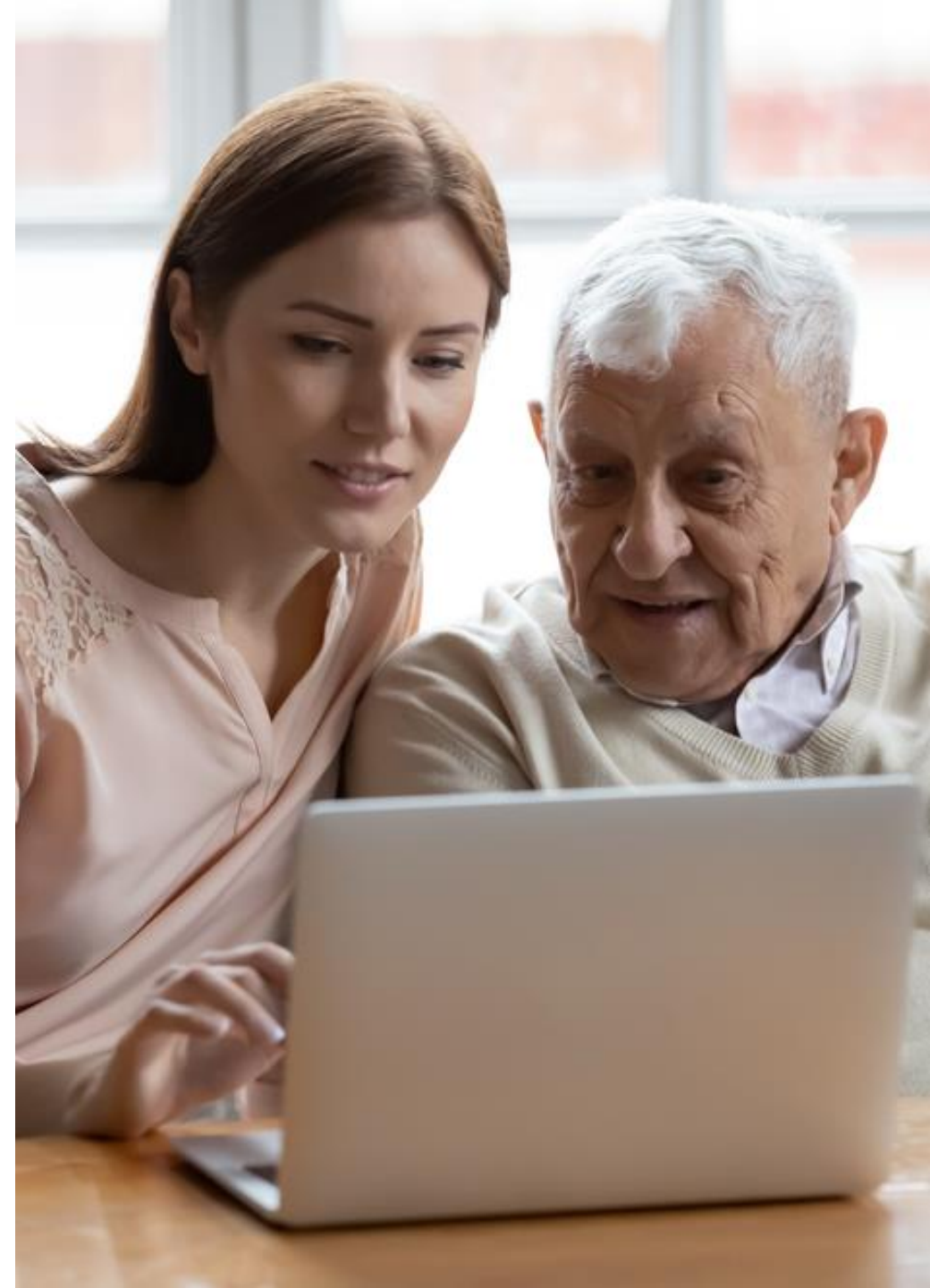
- Yli 69-vuotiaista 63 prosenttia ulkoilee päivittäin ja 26 prosenttia kerran viikossa. 13 prosenttia tarvitsee ulkopuolista apua ulkoiluun.
- Yli 84-vuotiaista 44 prosenttia ulkoilee päivittäin ja 29 prosenttia kerran viikossa. 29 prosenttia tarvitsee ulkopuolista apua ulkoiluun.
- Kotihoidon asiakkaista kolmannes käy kodin ulkopuolella harvemmin kuin kerran viikossa.
- *Omaiset ja ystävät/naapurit ovat keskeisiä auttajia kodin ulkopuolella liikkumiseen.*
- *Kotihoidon tai muun julkisen palvelun sekä vapaaehtoistoiminnan apu kodin ulkopuolella liikkumiseen on vähäistä.*

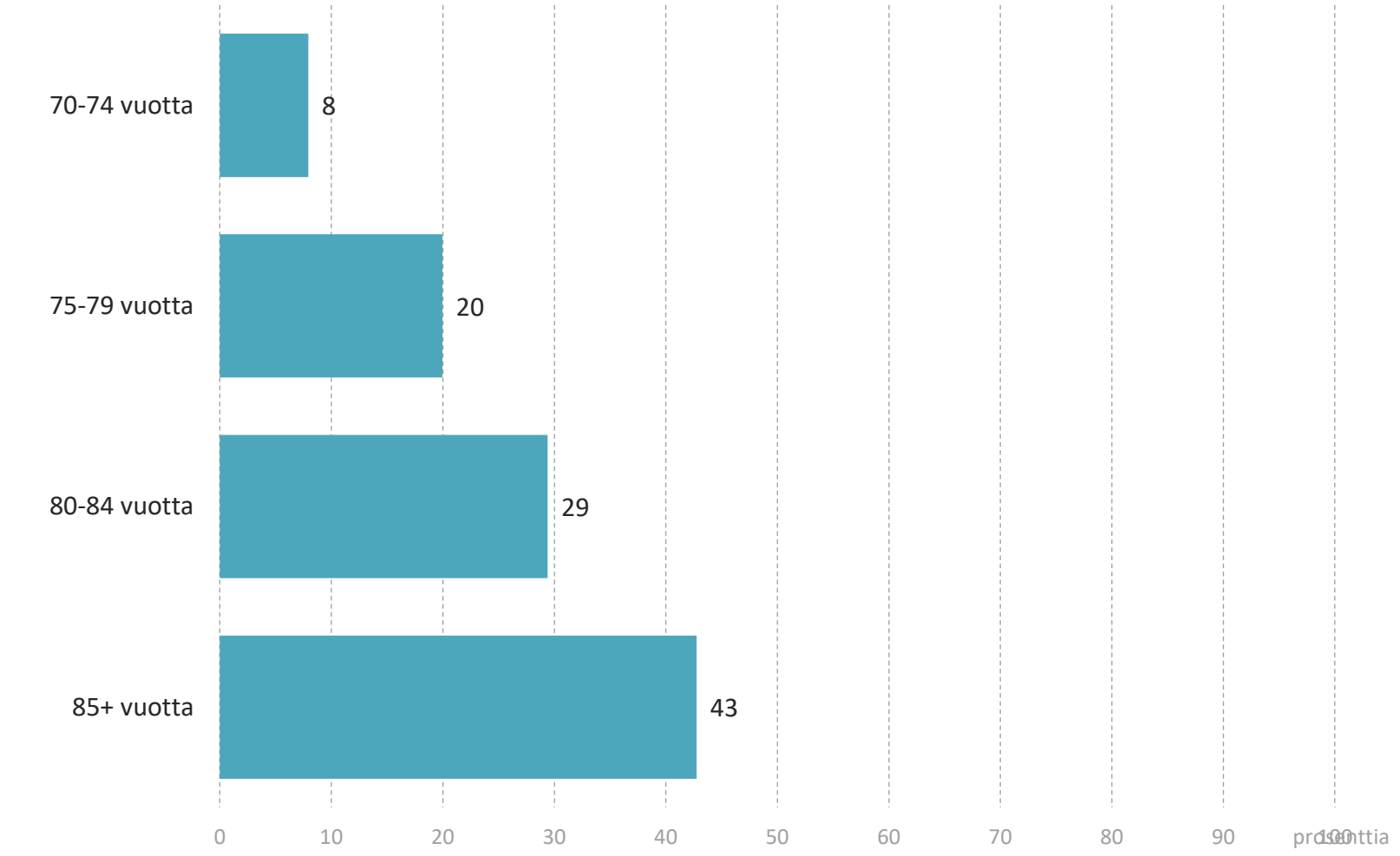
Liite 2: Omaisten kysely

Omaiset vastasivat vanhempiansa palvelutarpeesta ja kunnallisten palvelujen käytöstä

- Tilaaja: Eduskunnan oikeusasiamies ja Ihmisoikeuskeskus.
- Tutkimus on jatkoa vuonna 2017 tehdylle tutkimukselle.
- Tutkimus koostuu kahdesta osasta:
 - Ikääntyneille henkilöille (70 vuotta täyttäneet) kohdistetusta puhelinhaastattelusta (ikäntyneiden kysely), jossa kartoitetaan heidän palvelutarpeitaan ja palvelujen käyttöä.
 - Omaisille kohdistetusta internetpaneelikysely (omaisten kysely), jossa kartoitetaan omaisten arviota vanhempiansa (70 vuotta täyttäneet) palvelutarpeesta ja palvelujen käytöstä.
- Tutkimuksen liitteessä 2 raportoidaan omaisten vastaukset yksityiskohtaisemmin
 - Taloustutkimuksen internetpaneeli
 - Vastausten määrä 1 654
 - Kysely toteutettiin maaliskuussa 2021

Omaiset arvioivat palvelujen tarvetta ja saantia vanhempiansa puolesta – vanhempien ikä

- Seniorikansalaiskyselyssä otos oli ikäluokittain edustava.
- Tässä omaiskyselyssä painottuu yli 80-vuotiaiden tilanne heidän omaistensa näkökulmasta.

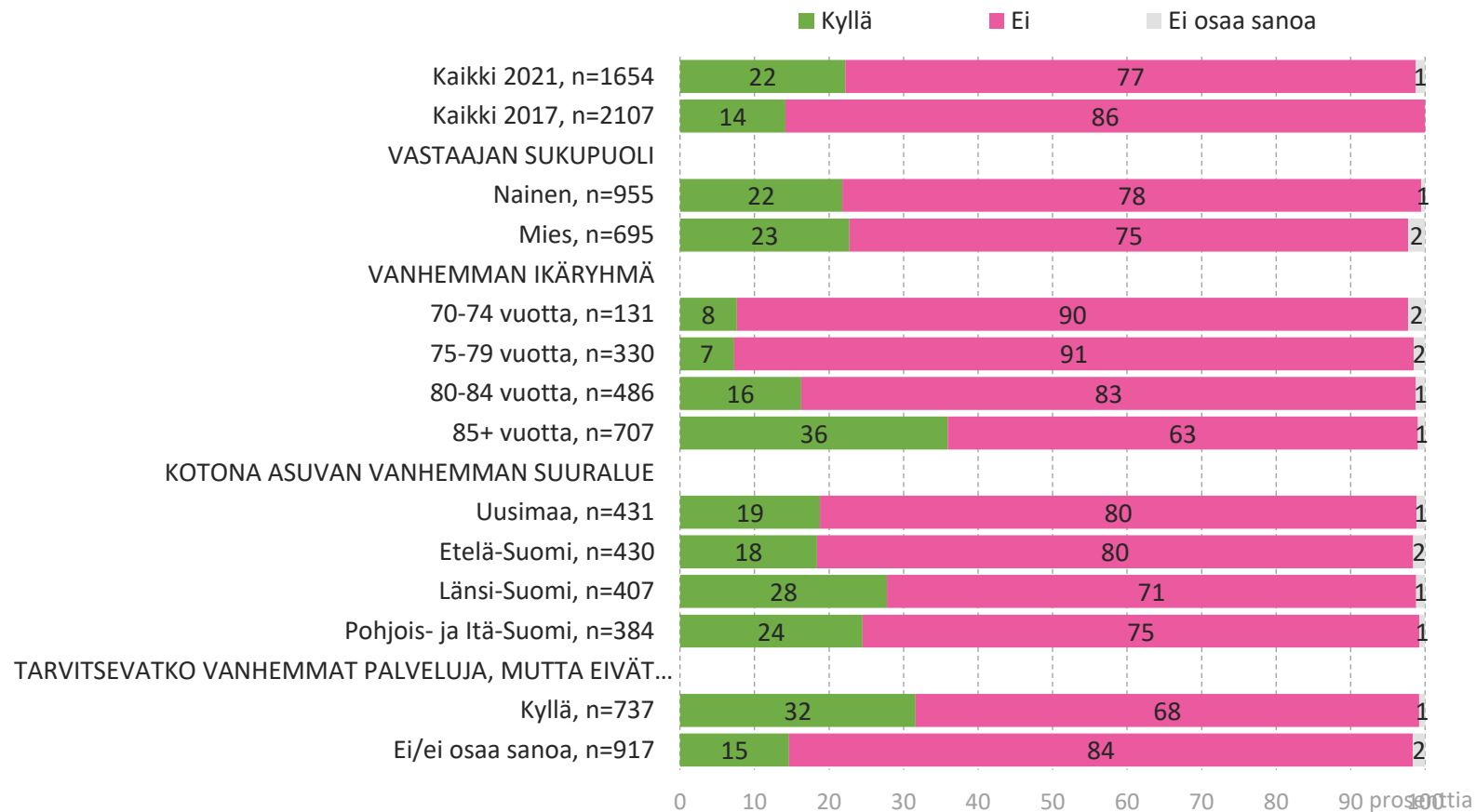
Kaikki vastaajat, n=1654

Omaisten käsityksiä vanhempiensa tilanteesta

- Omaisista 45 prosenttia arvioi, että heidän vanhempansa ovat yhteydessä ystäviinsä päivittäin. Omaisista 15 prosenttia arvioi vanhempiensa tapaavan ystäviään harvemmin kuin kerran viikossa.
- 75 prosenttia omaisista arvioi vanhempiensa tietävän, mihin kunnassa pitää olla yhteydessä, jos he tarvitsevat apua ja tukea.
- 30 prosenttia omaisista arvioi, että kunnasta oli otettu yhteyttä heidän vanhempiinsa koronapandemiaan liittyen.

Omaisten arvio vanhempiensa palvelutarpeesta ja kotihoidon palvelujen saamisesta

n=kaikki vastaajat
Saako vanhempanne/saavatko vanhempanne tällä hetkellä kunnan järjestämiä kotihoidon palveluja?

*) v. 2017: Käykö vanhempienne luona kotihoitaja?

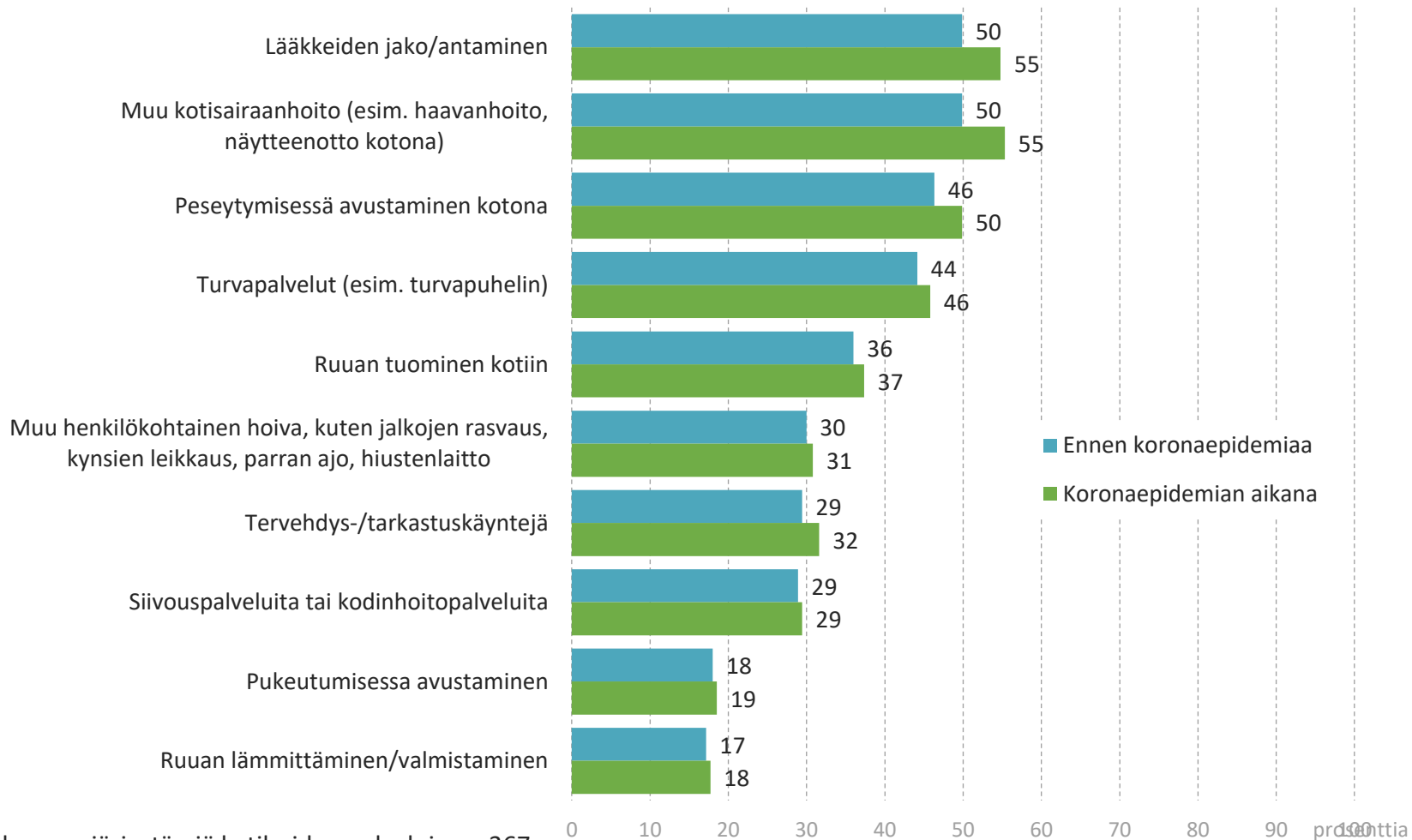
- Vuoden 2021 kyselyyn vastanneiden vanhemmista 22 prosenttia saa kunnan järjestämiä kotihoidon palveluja.
- Vuoden 2017 kyselyssä haastateltujen omaisten vanhemmista 14 prosenttia sai kunnan järjestämiä kotihoidon palveluja.
- Mitä iäkkäämpiä vanhemmat ovat, sitä useammin he saavat kotihoidon palveluja.
- Yli 85-vuotiaista yli 30 prosenttia saa kotihoidon palveluja.
- 30 prosenttia omaisista on sitä mieltä, että heidän vanhempansa tarvitsisivat kotihoidon palveluita, mutta eivät niitä saa.

Kotihoidon palvelujen hakeminen koronapandemian aikana

- Kyselyyn vastanneiden omaisten vanhemmista neljä (4) prosenttia on hakenut kotihoidon palveluja koronapandemian aikana.
- Koronapandemian aikana kotihoidon palveluja hakeneista 27 prosenttia sai kirjallisen päätöksen kunnalta ja 40 prosenttia ei saanut kirjallista päätöstä. 30 prosenttia omaisista ei osaa sanoa, saivatko heidän vanhempansa kirjallisen päätöksen vai eivät.
- Omaisten arvion mukaan 16 prosenttia kotihoidon palveluja hakeneista olivat tyytyväisiä kunnan päätökseen kotihoidosta. 56 prosenttia hakeneista eivät olleet tyytyväisiä päätökseen.
- Kymmenen (10) prosenttia kotihoidon palveluita hakeneista, jotka eivät olleet tyytyväisiä päätökseen, on tehnyt muutoshakemuksen kunnan päätökseen omaisten tietojen mukaan.

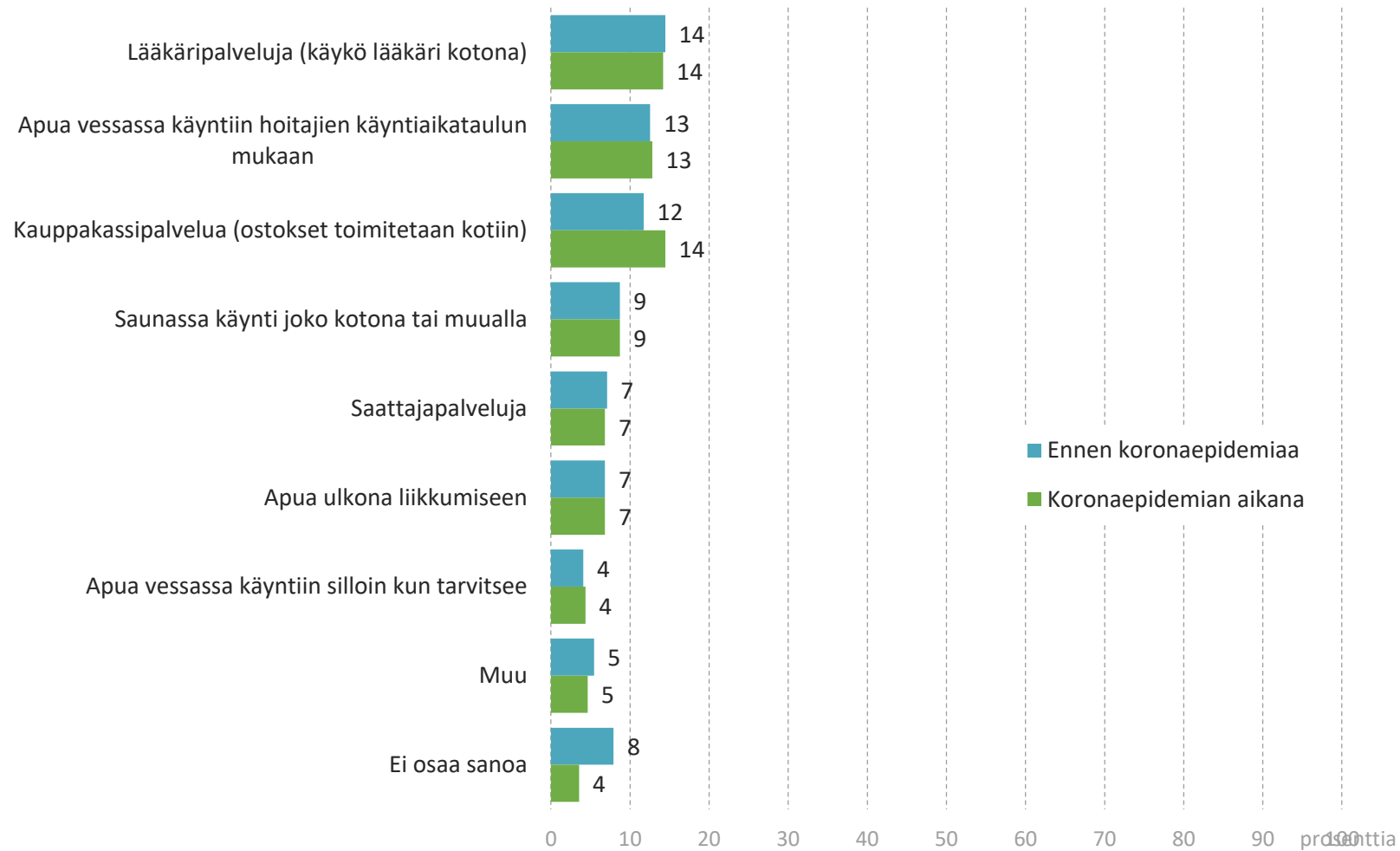
Omaisten arvio vanhempiansa saamista kotihoidon palveluista ennen koronapandemiaa ja sen aikana1(2)

- Kuten ikääntyneiden kyselyn, myös omaiskyselyn vastauksista näkyy, että kotihoidon palveluja oli joidenkin asiakkaiden kohdalla myönnetty määrällisesti enemmän koronapandemian aikana kuin ennen koronapandemiaa.
- Kotipalvelun käytön lisäys näkyi lähes kaikissa palvelumuodoissa.
- Yli puolet kotihoidon asiakkaista on saanut koronapandemian aikana lääkkeidenjakopalvelua, muuta kotisairaanhoidoa ja apua peseytymisessä.

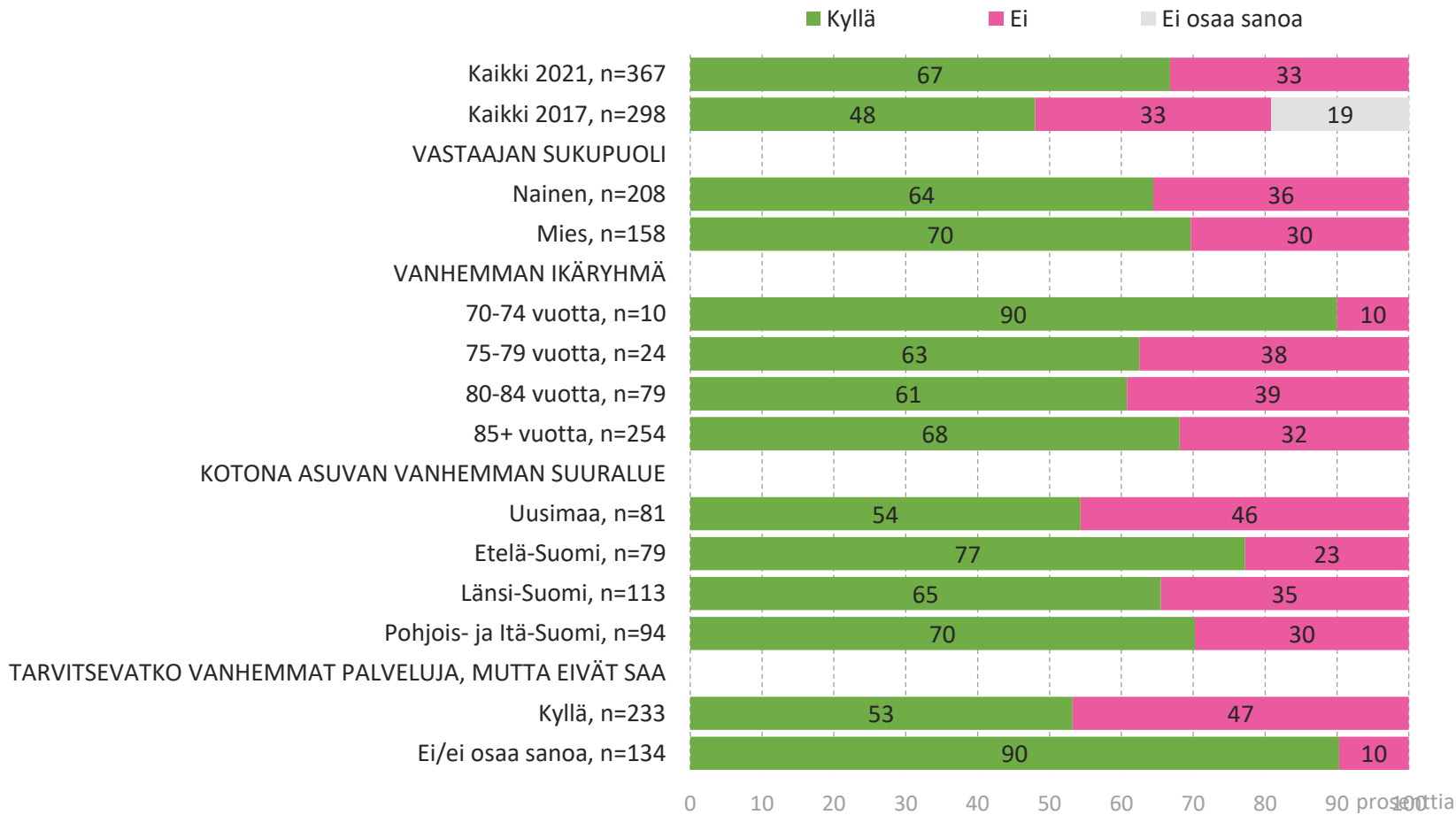
Saa kunnan järjestämiä kotihoidon palveluja, n=367
 Mitä kotihoidon palveluja vanhempanne tietääksenne on saanut/ovat saaneet ennen koronapandemiaa ja koronapandemian aikana?

Omaisten arvio vanhempiansa saamista kotihoidon palveluista ennen koronaepidemiaa ja sen aikana 2(2)

Saa kunnan järjestämiä kotihoidon palveluja, n=367

Omaisten arvio vanhempiensa saamien kotihoidon palvelujen riittävyydestä*

- 60 prosenttia omaisista arvioi, että heidän vanhempansa saamat kotihoidon palvelut ovat riittäviä.
- 30 prosenttia omaisista arvioi, etteivät kotihoidon palvelut ole riittäviä.
- Omaiset arvioivat kotihoidon palvelut riittäviksi useammin vuonna 2021 kuin vuonna 2017.

2017 n=kotihoidotaja käy,
 2021 n=saa kunnan järjestämiä kotihoidon palveluja
 Riittävätkö mielestänne/vanhempienne mielestä heidän saamansa kotihoidon palvelut?

*) v. 2017: Onko kotihoidon palvelut vanhempanne tarpeeseen nähden riittäviä?

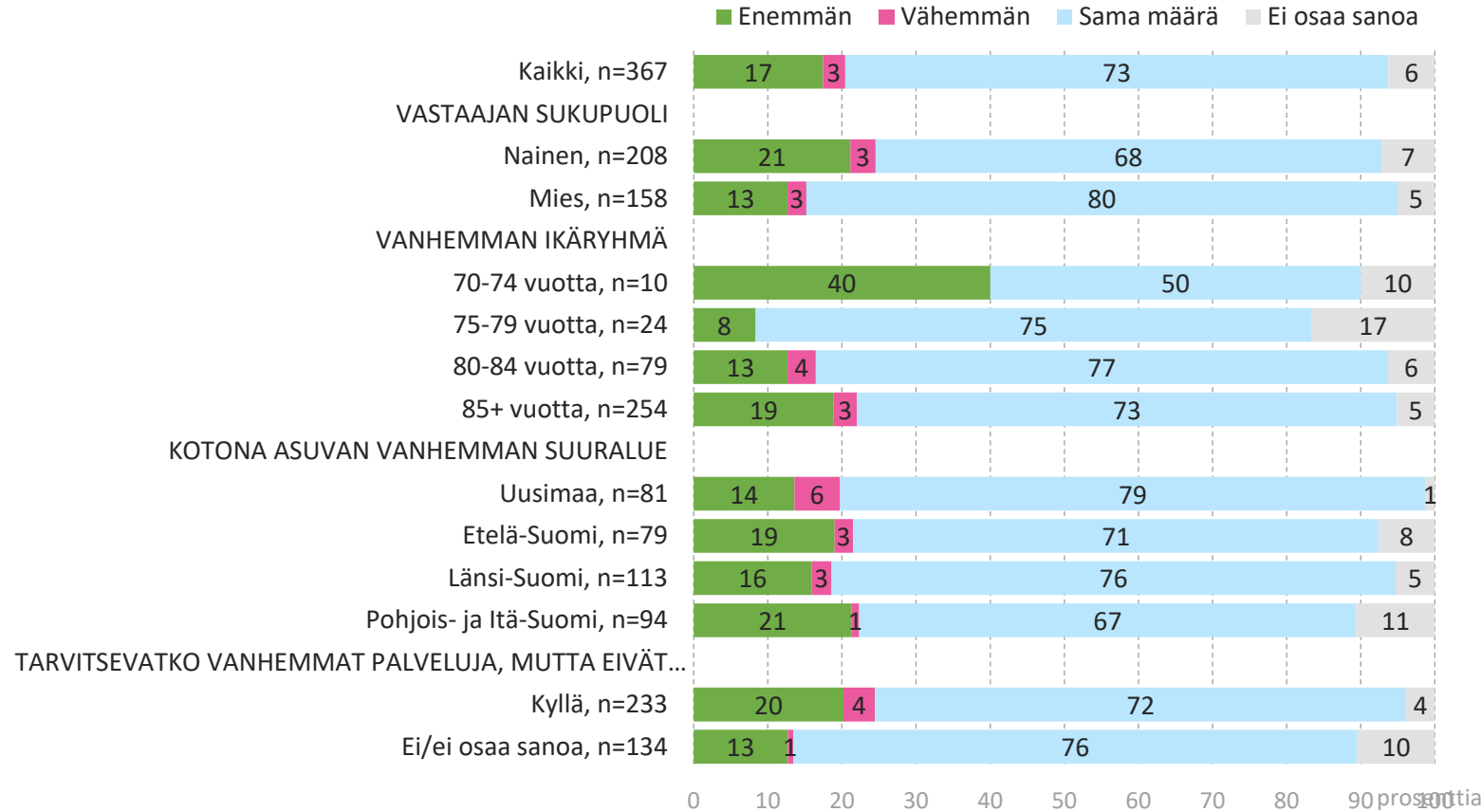
Mitä palveluja tarvitsisivat omaisten mukaan ne henkilöt, joiden kotihoidon palvelut ovat riittämättömiä?

- Omaisten näkemyksen mukaan heidän vanhempansa tarvitsisivat siivous- ja kodinhoitopalveluja, apua ulkona liikkumiseen, muuta henkilökohtaista hoivaa sekä tervehdys- ja tarkastuskäyntejä.
- **Muina tarvittavina palveluina nousivat esille:**
 - Paikka tehostetussa palveluasumisessa
 - Virkistys- ja kerhotoimintaa sekä ulkoilua
 - Säännöllisen ruokailun/elämän aikataulutusta (diabetes)
 - Likaisten vaatteiden vaihtoa ja muuta hygienian hoitoa.

Saa kunnan järjestämiä kotihoidon palveluja ja saadut palvelut ovat riittämättömiä, n=122
Mitä palveluita hän tarvitsisi/he tarvitsisivat uutena tai lisää?

Omaisten näkemys vanhempinsa kotihoidon käyntien määrästä ennen koronapandemiaa ja sen aikana

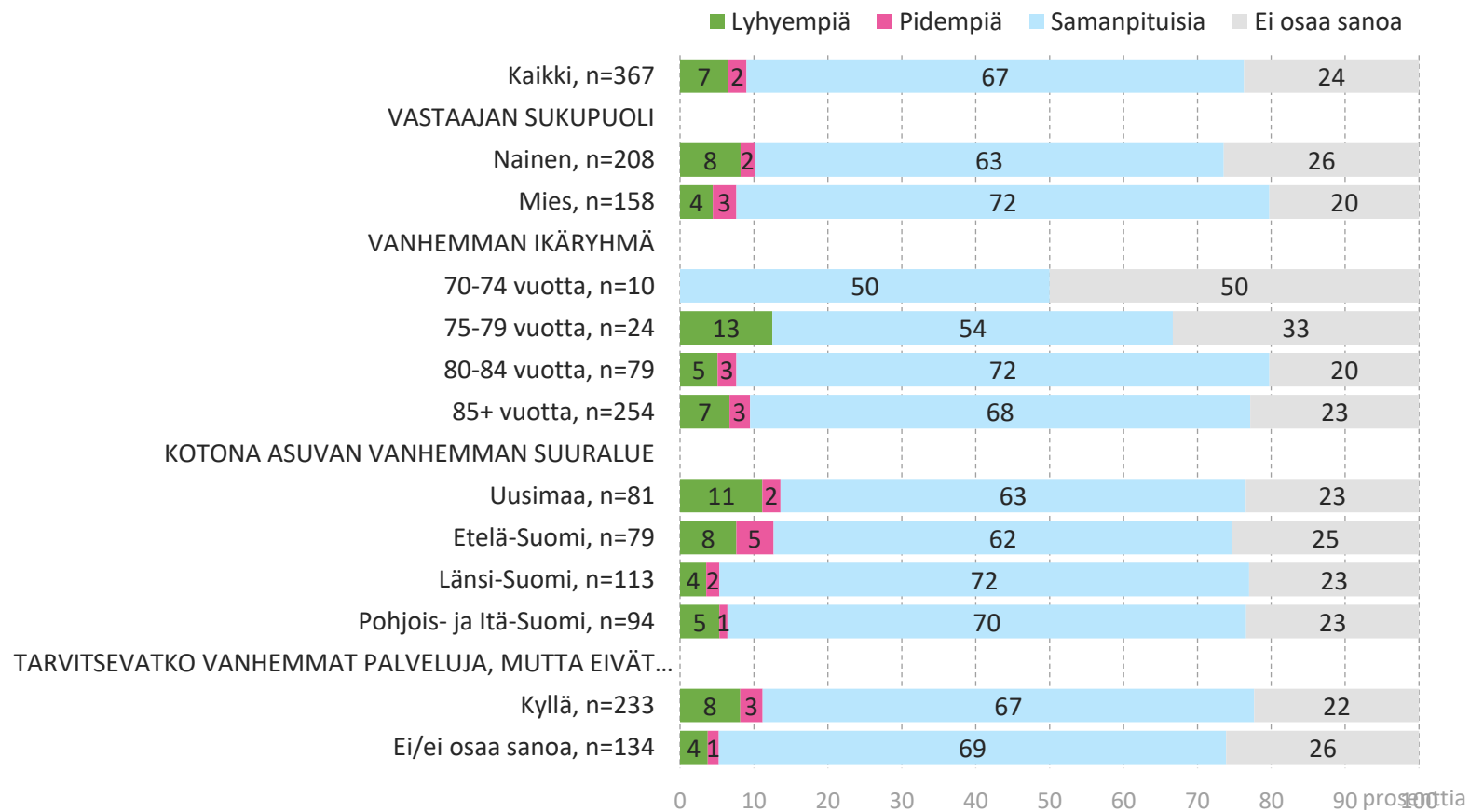

- Osa omaisista katsoo, että koronapandemian aikana kotihoidon käyntien määrä on kasvanut:
 - 17 prosentin mielestä on kasvanut
 - 3 prosentin mielestä on pienentynyt.
- Kotihoidon käynnit ovat lisääntyneet jonkin verran niillä, joiden palvelut eivät ole riittäviä tai jotka eivät saa lainkaan tarvitsemiaan palveluja.

n=saa kunnan järjestämiä kotihoidon palveluja
 Onko kotihoidon käyntejä enemmän, vähemmän vai sama määrä kuin ennen koronapandemiaa?

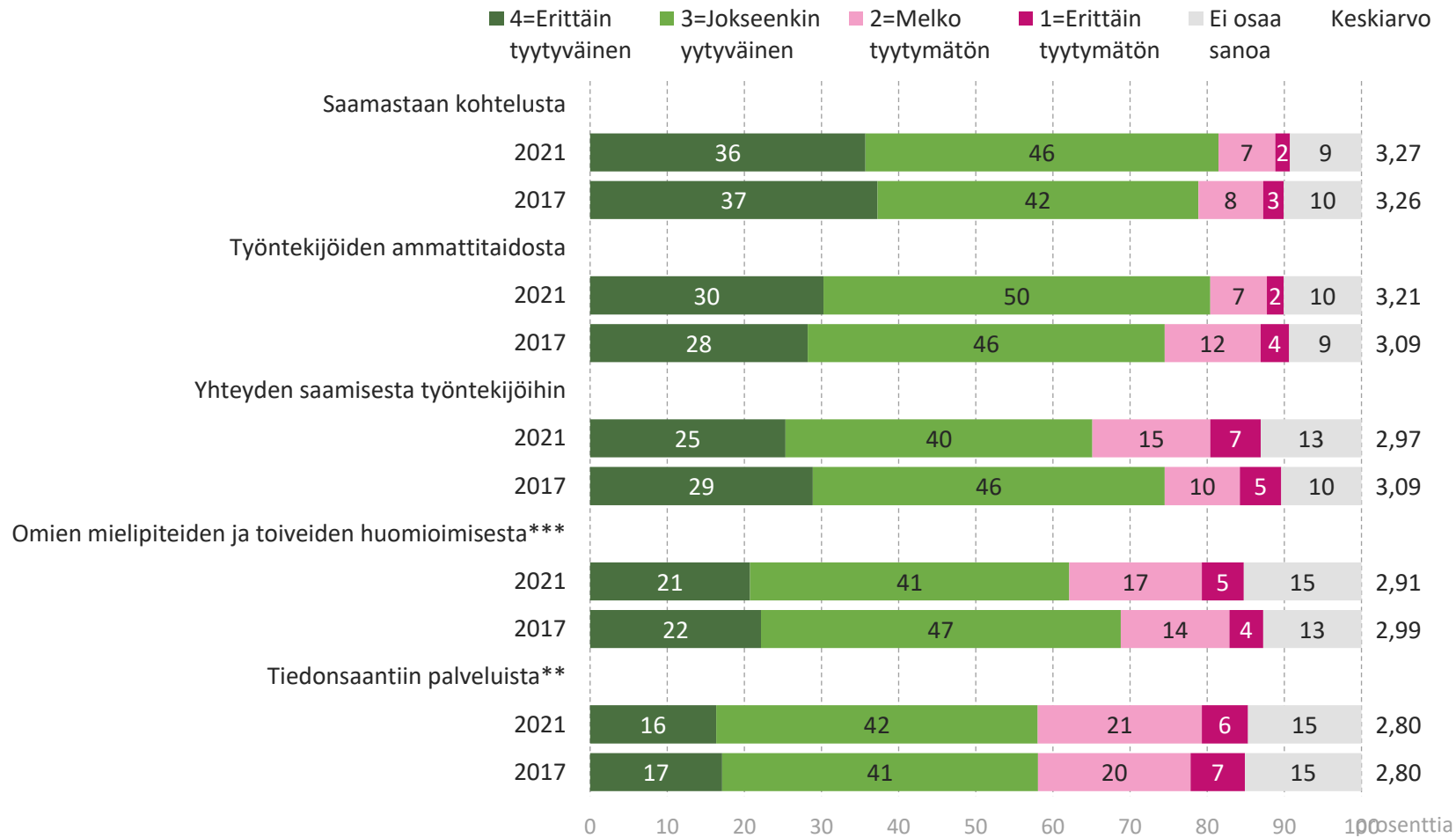
Omaisten näkemys vanhempiensa saamien kotihoidon käyntien kestosta koronapandemian aikana.

- Seitsemän (7) prosenttia omaisista arvioi kotihoidon käyntien keston lyhentyneen koronapandemian aikana.

n=saa kunnan järjestämiä kotihoidon palveluja
Ovatko kotihoidon käynnit kestoltaan lyhyempiä, pidempiä vai samanpituisia kuin ennen koronapandemiaa?

Omaisten näkemyksiä vanhempiensa saaman kotihoidon laadusta.*

- Omaisten arviot kotihoidon palveluiden laadusta eivät ole juurikaan muuttuneet viimeisen neljän vuoden aikana.
- Omaisten käsitys kotihoidon työntekijöiden ammattitaidosta on jonkin verran kohentunut.
- Yhteyden saaminen kotihoidon työntekijöihin on omaisten näkemyksen mukaan hieman vaikeutunut.

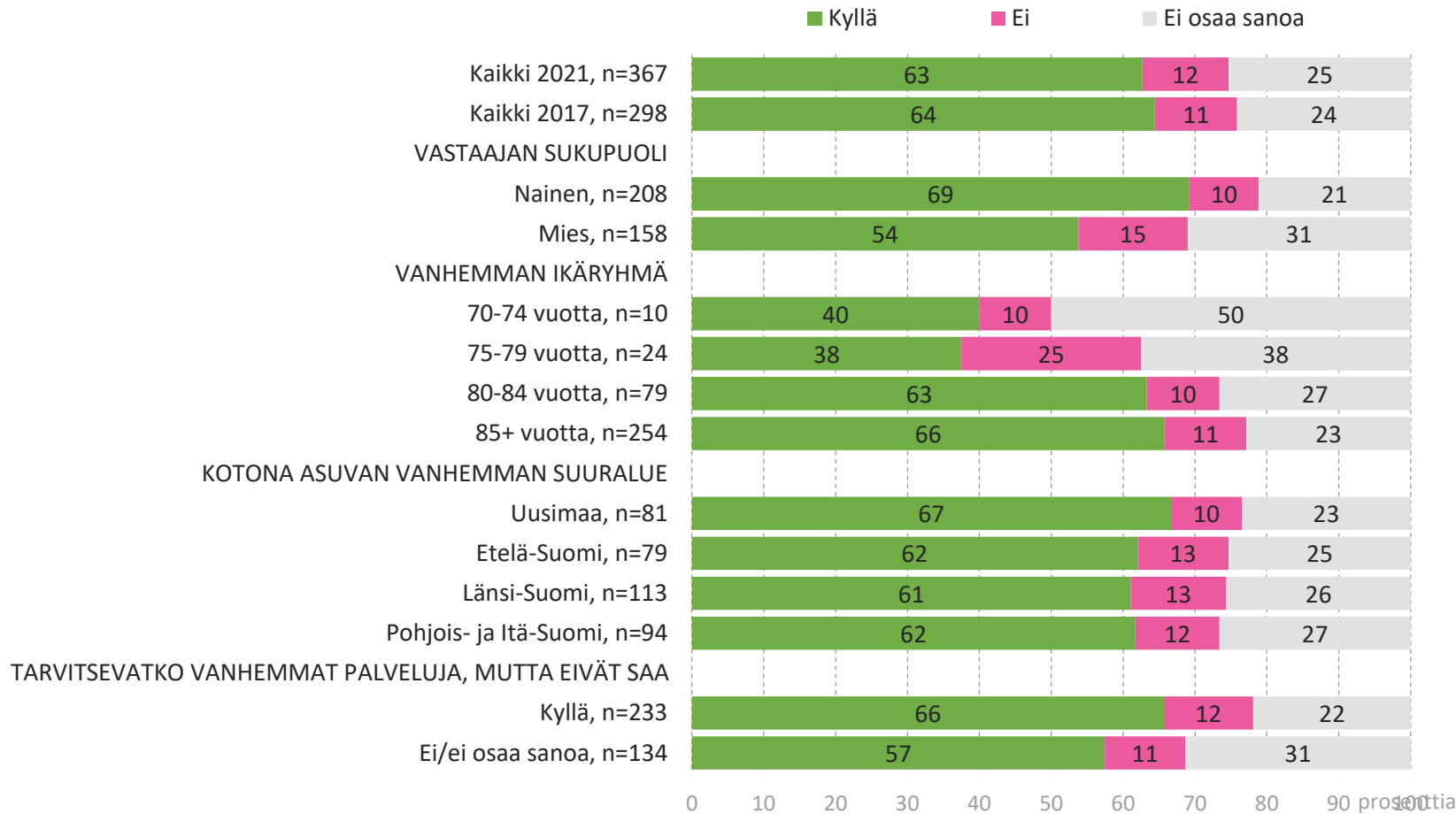
2017 kotihoitaja käy n=298,
 2021 saa kunnan järjestämiä kotihoidon palveluja n=367
 Mitä mieltä itse olette vanhempanne saamista kotihoidon palvelujen laadusta?

*) v. 2017: Miten tyytyväinen olette seuraaviin asioihin liittyen vanhempienne saamaan kotihoitoon

***) v. 2017: Teidän/vanhempanne saamaan neuvontaan kotipalveluista

****) v. 2017: Kuunnellaanko Teidän/vanhempienne esittämiä toiveita

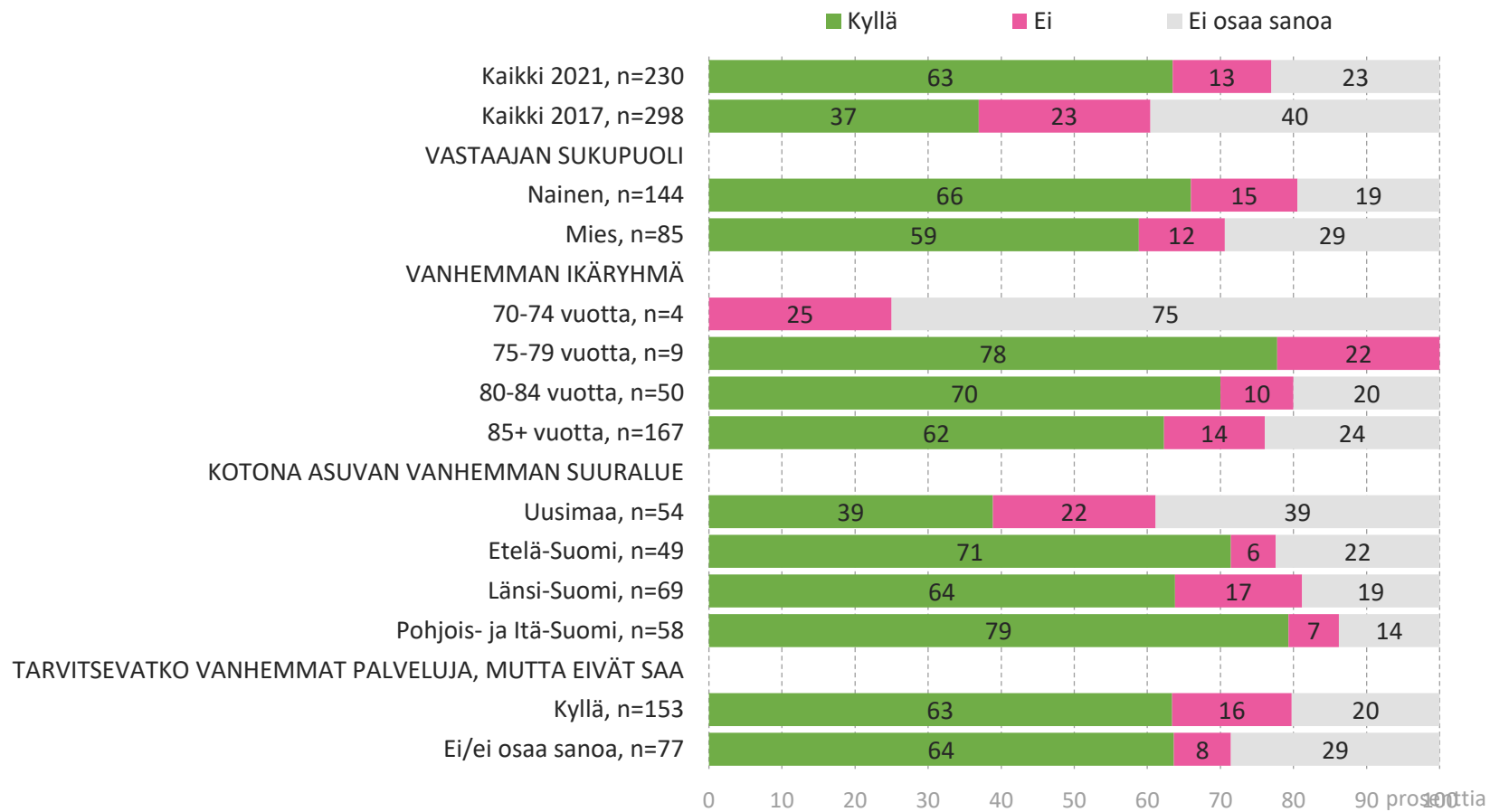
Omaisten arvio siitä, onko heidän vanhemmilleen tehty palvelusuunnitelma.

- Omaisten arvio palvelusuunnitelmien tekemisen yleisyydestä on sama kuin neljä vuotta sitten.
- Omaisten arvion mukaan kahdelle kolmesta kotihoidon asiakkaalle on tehty palvelusuunnitelma.
- Omaisten arvion mukaan 12 prosentille ei ole tehty palvelusuunnitelmaa.
- Palvelusuunnitelmien yleisyys lisääntyy kotihoidon asiakkaan iän karttuessa.

2017 n=kotihoitaja käy, 2021 n=saa kunnan järjestämiä kotihoidon palveluja
 Onko vanhemmalleen tehty palvelusuunnitelma?

Omaisten näkemys siitä, onko heidän vanhempinsa palvelusuunnitelmaa päivitetty viimeisen 12 kuukauden aikana.

- Omaisten arvion mukaan kotihoidon palvelusuunnitelmaa on tarkistettu huomattavasti yleisemmin kuin neljä vuotta sitten.
- Vuonna 2021 kaksi kolmesta omaisesta raportoi palvelusuunnitelman tarkistamisesta viimeisen 12 kuukauden aikana; vuonna 2017 vain kolmannes.
- Pääkaupunkiseudulla on kotihoidon palvelusuunnitelmia on tarkistettu muuta maata harvemmin.

2017 n=kotihoidotaja käy,
 2021 n=saa kunnan järjestämiä kotihoidon palveluja ja palvelusuunnitelma on tehty
 Onko palvelusuunnitelmaa tarkistettu viimeisen 12 kuukauden aikana?

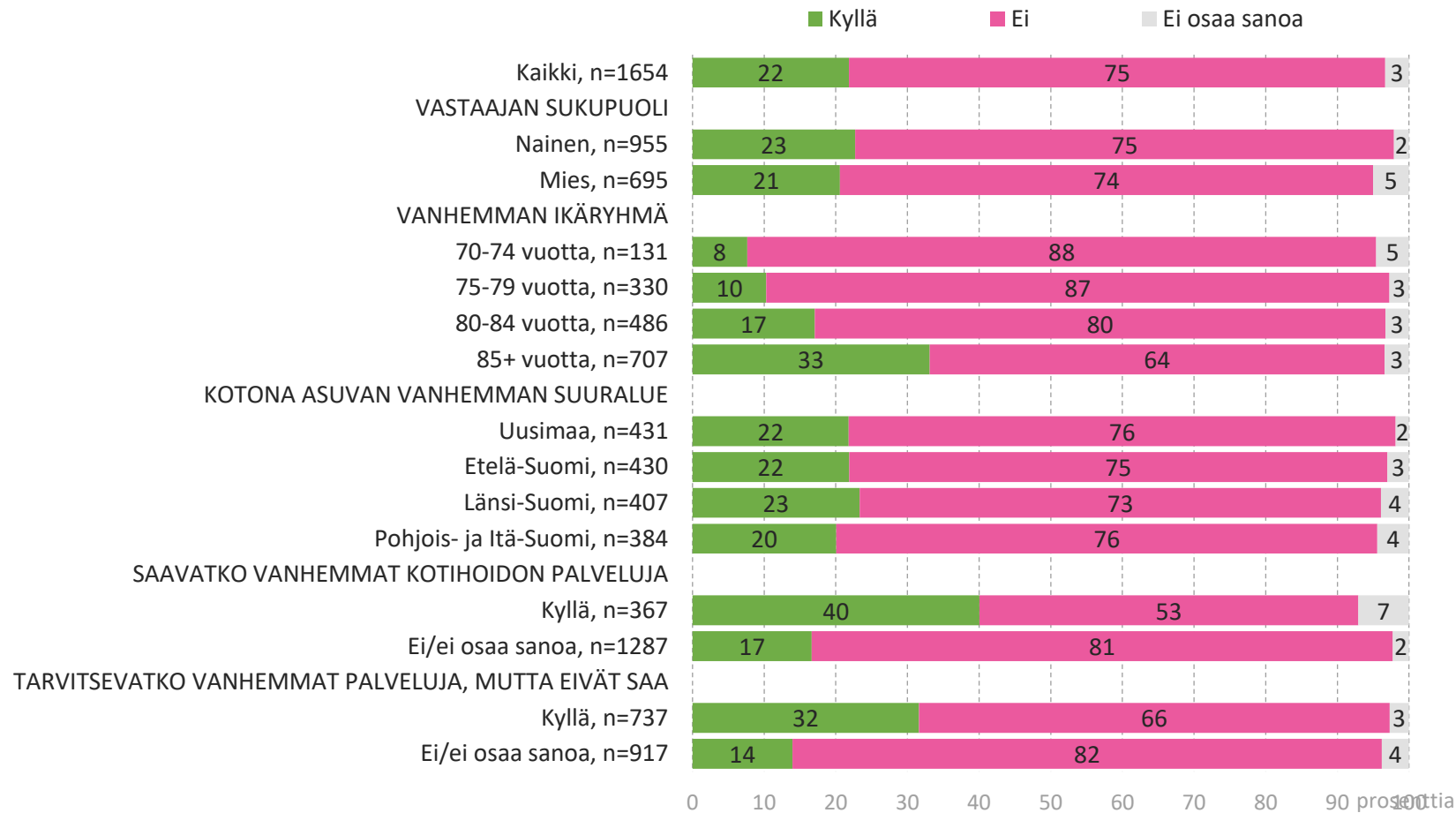
Omaisten käsitys heidän vanhempiansa tarvitsemista palveluista.

- Kyselyyn vastanneiden omaisten yli 70-vuotiaista vanhemmista 77 prosenttia ei saa kunnan järjestämiä kotihoidon palveluita.
- Vähän yli puolet kotihoidon ulkopuolella olevista ei myöskään tarvitse palveluita omaisten mielestä.
- Omaisten mielestä heidän vanhempansa tarvitsisivat eniten siivous- ja kodinhoitopalveluita, kauppakassipalveluita, muuta henkilökohtaista hoivaa ja tervehdys- ja tarkastuskäyntejä.

Vanhemmat eivät saa kunnan järjestämiä kotihoidon palveluja/ei osaa sanoa, n=1287
 Tarvitsisiko vanhempanne/tarvitsisivatko vanhempanne tällä hetkellä seuraavia palveluja?

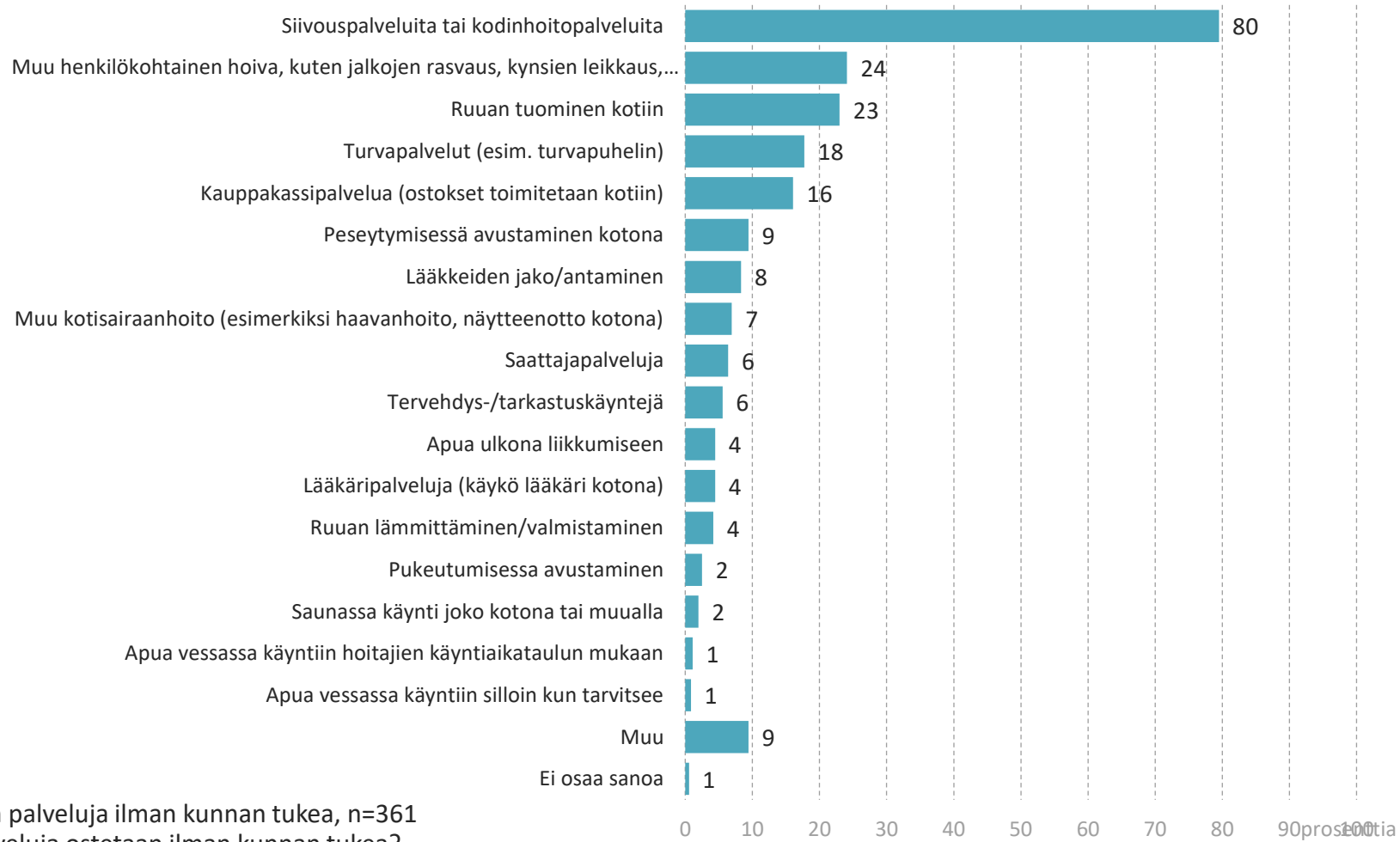
Palvelujen ostaminen omalla kustannuksella omaisten kyselyn mukaan.

- Omaisten arvion mukaan reilu neljännes vanhemmista ostaa palveluja itse tai omaiset ostavat heille palveluita ilman kunnan tukea.
- Yli 84-vuotiaista kolmannes ostaa itse tai omaiset ostavat kotihoidon palveluja ilman kunnan tukea.
- Kunnallisen kotihoidon asiakkaista 40 prosenttia ostaa täydentäviä kotihoidon palveluita ilman kunnan tukea.
- Niistä, jotka omaisten mielestä tarvitsisivat kunnan kotihoidon palveluita mutta eivät saa niitä, kolmannes ostaa kotihoidon palveluita ilman kunnan tukea.

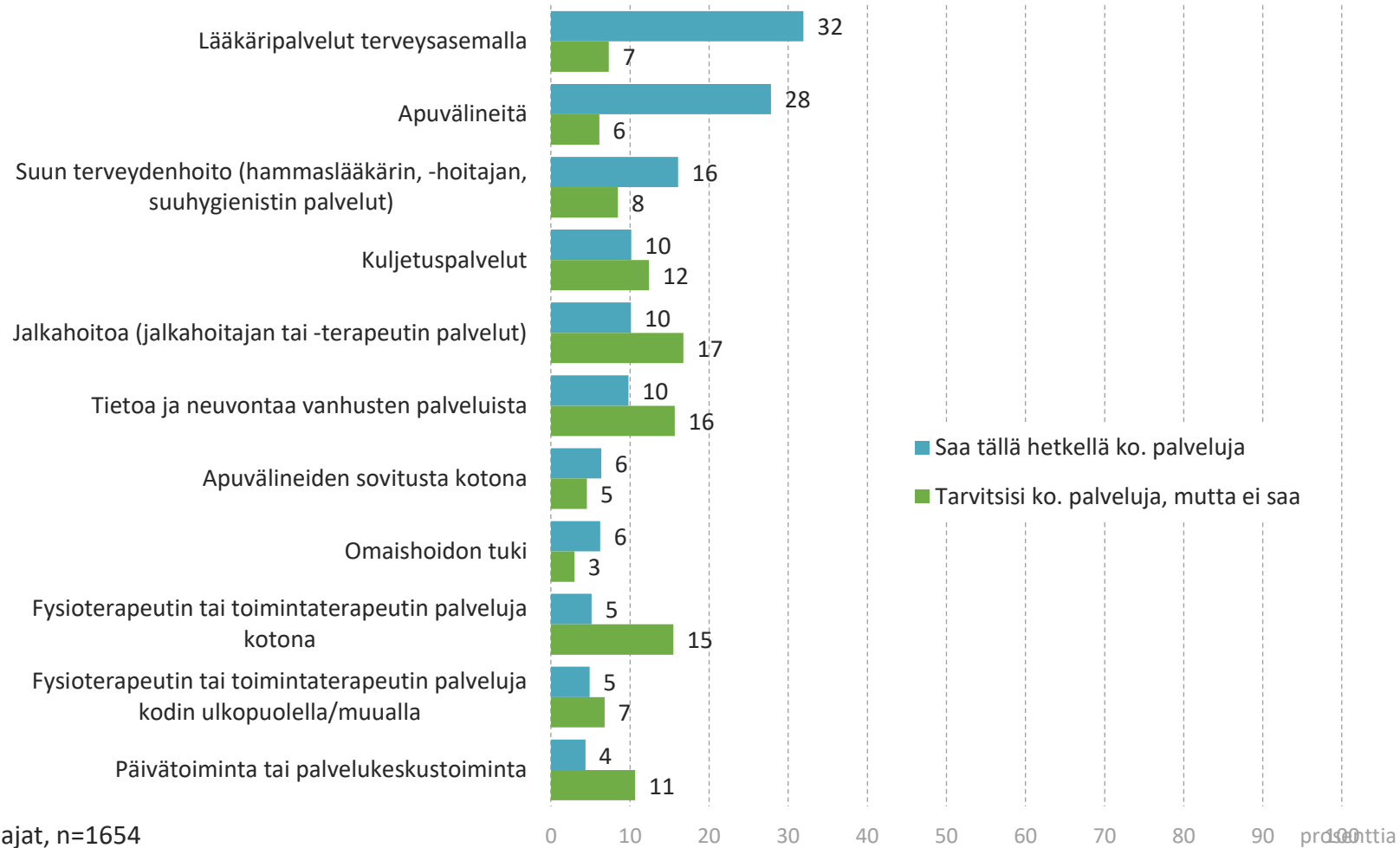
n=kaikki vastaajat
 Ostavatko vanhempanne tai ostatteko vanhemmillenne
 kotihoidon palveluja ilman kunnan tukea?

Omaisten arvio siitä, mitä palveluja heidän vanhempansa ostavat ilman kunnan tukea.

Ostetaan palveluja ilman kunnan tukea, n=361
 Mitä palveluja ostetaan ilman kunnan tukea?

Omaisten arvio vanhempiansa saamista palveluista sekä niistä palveluista, joita nämä tarvitsisivat, mutta eivät saa. 1(2)

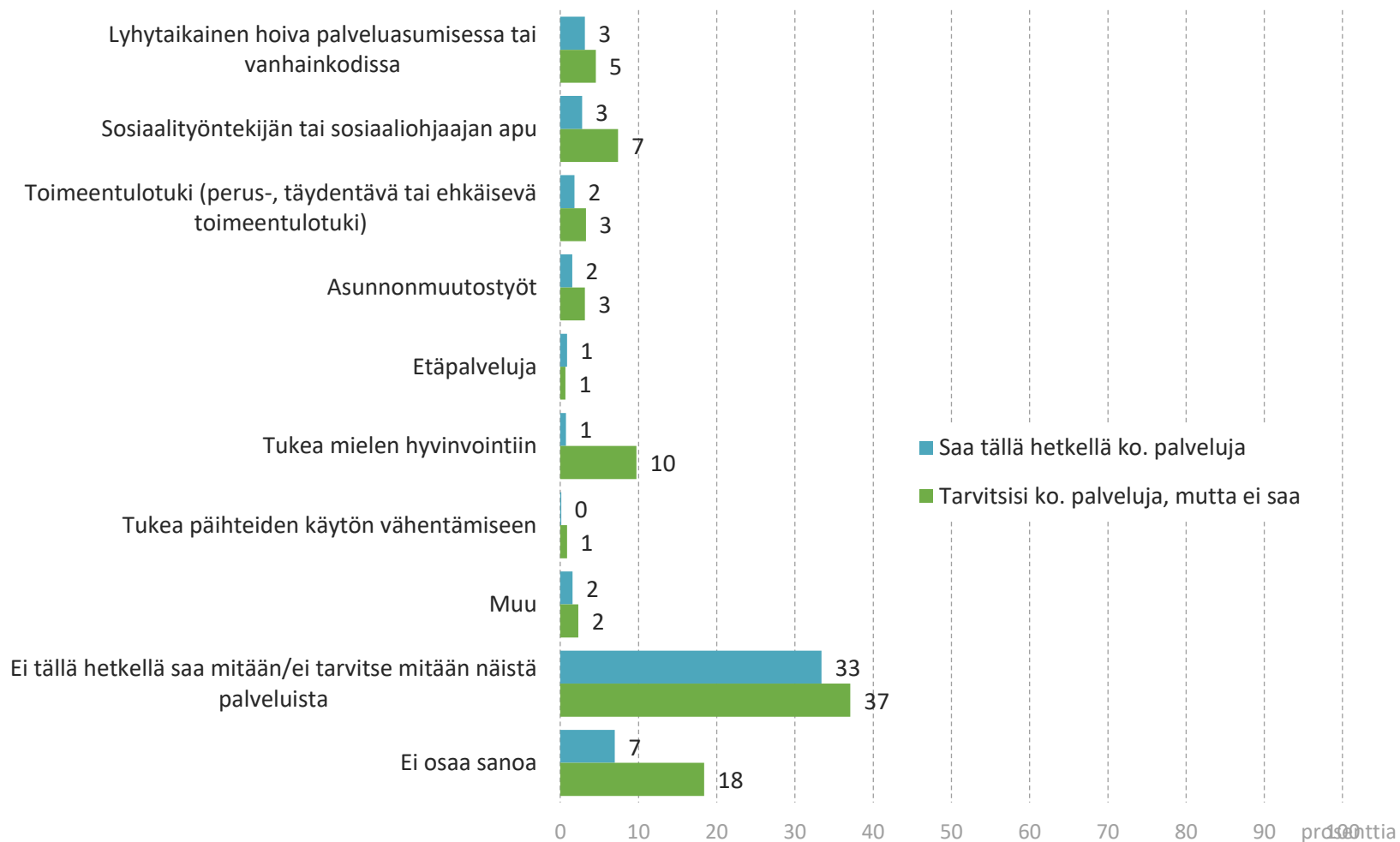

- Omaisten arvion mukaan yleisimmät vanhempien saamat palvelut ovat lääkäripalvelut terveysasemilla, apuvälinepalvelut ja suun terveydenhuoltopalvelut.
- Noin 6 – 8 prosenttia tarvitsisi lääkäripalveluita terveysasemilla, apuvälinepalveluja ja suun terveydenhuoltopalveluja, mutta eivät niitä saa.

Kaikki vastaajat, n=1654

Saavatko vanhempanne jotakin seuraavista palveluista (siniset palkit) ja tarvitsisivatko vanhempanne jotakin seuraavista palveluista, mutta eivät saa (vihreät palkit)?

Omaisten arvio vanhempiansa saamista palveluista sekä niistä palveluista, joita nämä tarvitsisivat, mutta eivät saa. 2(2)

- Suurin epäsuhta palvelujen tarpeen ja saannin välillä on tuessa mielen hyvinvointiin, fysio- ja toimintaterapeutin kotiin tuotavissa palveluissa, päivä- ja palvelukeskustoiminnassa sekä jalkahoidossa.

Kaikki vastaajat, n=1654

Saavatko vanhempanne jotakin seuraavista palveluista (siniset palkit) ja tarvitsisivatko vanhempanne jotakin seuraavista palveluista, mutta eivät saa (vihreät palkit)?

Yhteenvettoa.

Yhteyden saaminen kuntaan

- Kaksi kolmesta yli 69-vuotiaasta tietää, mihin voi olla yhteydessä, mikäli tarvitsee apua tai tukea kunnalta.
- Kotihoidon asiakkaista lähes 80 prosenttia tietää, mihin ollaan kunnassa yhteydessä.

Palvelut korona-aikana

- Kunnat ovat tarjonneet 18 prosentille yli 69-vuotiaista apua koronapandemian vuoksi. Kaupassa ja apteekissa asiointiin apua on tarjottu kaikkein yleisemmin.
- Kotihoidon asiakkaista 10 prosenttia on saanut kotihoidon palveluita etäyhteyksillä (video ja puhelin).
- Kotihoidon asiakkaista 9 prosenttia kertoo, ettei kotihoitaja ole käyttänyt kasvomaskia käynnin aikana.

Itse hankitut palvelut

- Kaikista yli 69 –vuotiaista 11 prosenttia hankkii itse omilla rahoillaan tai omaisten taloudellisella tuella hoiva- ja kotihoidon palveluja.
- Kotihoidon asiakkaista 28 prosenttia käyttää kunnallisten palvelujen lisäksi itse maksettuja palveluja.

Omaisten rooli ikääntyneiden apuna

- Lähes $\frac{3}{4}$ yli 69-vuotiaista saa tukea omaisiltaan.
- Haastatteluun vastanneista omaisista 30 prosenttia on yhteydessä vanhempinsa päivittäin ja 57 prosenttia viikoittain.
- Omaisista 25 prosenttia hoitaa *säännöllisesti* vanhempiensa asioita. Omaisten rooli korostuu silloin, kun:
 - vanhempien ikä karttuu
 - vanhemmat ovat kotihoidon asiakkaita
 - vanhemmat tarvitsisivat kunnan palveluja, mutta eivät niitä saa.

Kodin ulkopuolella liikkuminen

- Yli 69-vuotiaista 63 prosenttia ulkoilee päivittäin ja 26 prosenttia kerran viikossa. 13 prosenttia tarvitsee ulkopuolista apua ulkoiluun.
- Yli 84-vuotiaista 44 prosenttia ulkoilee päivittäin ja 29 prosenttia kerran viikossa. 29 prosenttia tarvitsee ulkopuolista apua ulkoiluun.
- Kotihoidon asiakkaista kolmannes käy kodin ulkopuolella harvemmin kuin kerran viikossa.
- *Omaiset ja ystävät/naapurit ovat keskeiset liikkumisavun antajat.*
- *Kotihoidon ja muista yhteiskunnan palveluista tai vapaaehtoistyöntekijöiltä saadun liikkumisavun määrä jää marginaaliseksi.*

Kotihoidon palvelujen hakeminen ja päätökset koronapandemian aikana

- Vastanneiden omaisten vanhemmista neljä (4) prosenttia on hakenut kotihoidon palveluita koronapandemian aikana.
- Koronapandemian aikana kotihoidon palveluita hakeneista 27 prosenttia sai kirjallisen päätöksen kunnalta ja 40 prosenttia ei saanut kirjallista päätöstä. Kolmannes omaisista ei osaa sanoa, saivatko heidän vanhempansa kirjallisen päätöksen.
- Kotihoidon palveluja hakeneista 16 prosenttia olivat vastanneiden omaisten näkemyksen mukaan tyytyväisiä kunnan päätökseen. Vanhemmista 56 prosenttia eivät omaisten käsityksen mukaan olleet tyytyväisiä kunnan päätökseen.
- Omaisten tietojen mukaan vain 10 prosenttia kotihoidon palveluita hakeneista on tehnyt muutoshakemuksen kunnan päätökseen.

Yhteenveto ikääntyneiden henkilöiden palvelutarpeesta

- Ikääntyneistä vastaajista 11 prosenttia (ikäntyneiden kysely) hankkii itse hoiva- tai kodinhoitopalveluita. Vastaavasti ikääntyneistä vastaajista 89 prosenttia ei osta palveluja itse.
 - Yli 84-vuotiaista hoiva- ja kodinhoitopalveluita ostaa itse 21 prosenttia.
- Omaisista 22 prosenttia arvioi, että he ostavat vanhemmilleen tai heidän vanhempansa itse ostavat hoiva- ja kodinhoitopalveluita. Omaisista 75 prosenttia arvioi, etteivät heidän vanhempansa osta palveluita ilman kunnan tukea.
 - Yli 84-vuotiaista hoiva- ja kodinhoitopalveluita ostaa itse 33 prosenttia.
- Omaisten arvion mukaan yleisimmät heidän vanhempiansa saamat kunnalliset palvelut ovat lääkäripalvelut terveysasemilla, apuvälinepalvelut ja suun terveydenhuoltopalvelut.
- Omaisten mukaan 6 – 8 prosenttia heidän vanhemmistaan tarvitsisi lääkäripalveluita terveysasemilla, apuvälinepalveluja ja suun terveydenhuoltopalveluja, mutta eivät niitä saa.
- Omaisten arvion mukaan suurin epäsuhta palvelujen tarpeen ja saannin välillä on tuessa mielen hyvinvointiin, fysio- ja toimintaterapeutin kotiin tuotavissa palveluissa, päivä- ja palvelukeskustoiminnassa sekä jalkahoidossa.

Yhteenveto ikääntyneiden henkilöiden kotihoidosta (1/2)

- Kotihoidon asiakkaiden oma arvio kotihoidosta on positiivisempi kuin heidän omaistensa.
- 70-vuotiaista ja sitä vanhemmista kyselyyn vastanneista *kotihoidon asiakkaista* (ikäntyneiden kysely) 84 prosenttia katsoi, että mielestä kotihoidon palvelut olivat riittäviä. Ikääntyneistä vastaajista 12 prosenttia katsoi, että palvelut eivät olleet riittäviä.
- Kaksi kolmesta omaisesta arvioi, että heidän vanhempansa saamat kotihoidon palvelut olivat riittäviä. Vastaavasti yksi kolmannes arvioi, että kotihoidon palvelut eivät olleet riittäviä.
- Omaisten arviot kotihoidon palveluiden laadusta eivät ole juurikaan muuttuneet vuodesta 2017. Seuraavat erot kuitenkin näkyivät vastauksissa:
 - Käsitys kotihoidon työntekijöiden ammattitaidosta oli kohentunut.
 - Yhteyden saaminen kotihoidon työntekijöihin oli hieman vaikeutunut.
- Omaisten arvio palvelusuunnitelmien tekemisen yleisyydestä oli sama kuin neljä vuotta sitten. Omaisten arvion mukaan kahdelle kolmesta kotihoidon asiakkaalle on tehty palvelusuunnitelma. Omaisten arvion mukaan 12 prosentille ei ole tehty palvelusuunnitelmaa.

Yhteenveto ikääntyneiden henkilöiden kotihoidosta (2/2)

- Omaisten arvion mukaan kotihoidon asiakkaiden palvelusuunnitelmaa on tarkastettu huomattavasti yleisemmin kuin neljä vuotta sitten.
 - Vuonna 2021 kaksi kolmesta omaisesta raportoi palvelusuunnitelman tarkastamisesta viimeisen 12 kuukauden aikana; vuonna 2017 vain kolmannes.
 - Pääkaupunkiseudulla on kotihoidon palvelusuunnitelmia on tarkastettu muuta maata harvemmin.
- Sekä ikääntyneiden henkilöiden itsensä että omaisten mielestä kotihoidon käyntejä on ollut koronapandemian aikana enemmän kuin ennen koronapandemiaa; tosin osin käyntien kestot ovat lyhentyneet.
- Kunnat ovat lisänneet kotihoidon palveluita kaikissa palvelumuodoissa koronapandemian aikana.
- Kiireettömän terveydenhoidon käynnit vähenivät selvästi koronapandemian aikana. Yli 69-vuotiaista 72 prosenttia käytti terveyskeskusten lääkäripalveluita ennen koronapandemiaa ja koronapandemian aikana vain puolet.